

Marika Kananoja & Tytti Nevala

Tutoropas koulutuskeskus Sedulle

Opinnäytetyö

Syksy 2012

Sosiaali- ja terveysalan yksikkö

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK)

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Sosiaali- ja terveysalan yksikkö

Koulutusohjelma: Sosiaalialan koulutusohjelma

Suuntautumisvaihtoehto: Sosionomi (AMK)

Tekijä: Kananoja Marika ja Nevala Tytti

Työn nimi: Tutoripas koulutuskeskus Sedulle

Ohjaaja: Mirva Siltakorpi

Vuosi: 2012

Sivumäärä: 58

Liitteiden lukumäärä: 22

Tutkimme Koulutuskeskus Sedun yksiköiden tutorointia ja tutoreiden merkitystä toisen asteen oppilaitoksessa. Tarkoituksemme oli tehdä Sedulle yhtenäinen tutoripas, jota kaikki yksiköt voivat käyttää tutoroinnissaan. Haastattelimme tutkimukseemme muutamaa Sedun opinto-ohjaajaa, teimme Webropol-verkkokyselyn Sedun yksiköiden ensimmäisen vuoden opiskelijoille sekä teimme ryhmähaastattelun yhdelle tutorryhmälle, jota olimme syksyllä 2011 ryhmäyttämässä.

Opasta tehdessämme teimme yhteistyötä Koulutuskeskus Sedun opinto-ohjaajien kanssa, joilta saimme toiveita ja ajatuksia oppaan sisältöä varten. Olemme kuunnelleet tutoreiden kanssa työskentelevien henkilöiden toiveita oppaan sisällöstä.

Tutkimuksen myötä selvisi, että Koulutuskeskus Sedussa tutorointi painottuu oppilaitoksen markkinointiin. Tutorit ovat opinto-ohjaajien apuna opastamassa vierailuryhmiä oppilaitoksessa. Tutorit kierrättävät vierailijoita yksikössään ja kertovat koulutusaloista. Tutoreita käytetään myös messuilla oppilaitoksen esittelijöinä. Sedulla on myös kiertävä Sedubussi, jossa tutoreita käytetään esittelijöinä. Opinto-ohjaajat kertovat, että kun nuoret kertovat koulutuksesta nuorille, tieto jää paremmin mieleen.

Opinto-ohjaajat ja opiskelijat toivovat tutoreille näkyvämpää roolia opiskelijoiden keskuudessa. Ensimmäisen vuoden opiskelijoiden vastauksien perusteella, voidaan todeta, että tutorit eivät juuri toimi ensimmäisen vuoden opiskelijoiden kanssa. Opinto-ohjaajat haluaisivat kehittää tutorointia siten, että tutorit olisivat heidän oman oppilaitoksensa oppilaita varten, esimerkiksi luokkien kummitutorien kautta.

Opinto-ohjaajien haastatteluissa käy ilmi, että opinto-ohjaajat toivovat tiiviimpää yhteistyötä eri yksiköiden kanssa tutorkoulutusta toteutettaessa. Tällä hetkellä yksiköiden välistä yhteistyötä tehdään vaan Sedubussikoulutusta järjestettäessä. Tavoitteenamme on, että oppaamme myötä tutorkoulutusyhteistyö alkaa toteutua.

Avainsanat: Koulutuskeskus Sedu, opiskelijatutor, ryhmänohjaus, markkinointi

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Social Work and health care

Degree programme: Degree programme of Social Work

Specialisation: Bachelor of Social Work

Author/s: Marika Kananoja and Tytti Nevala

Title of thesis: Tutor guide to Vocational Education Centre Sedu

Supervisor(s): Mirva Siltakorpi

Year: 2012

Number of pages: 58

Number of appendices: 22

Our bachelor's thesis deal with tutoring in initial vocational education. We did our examination in co-operation with Vocational Education Centre Sedu. We investigated what kind of tutoring there is in Sedu. Our target was to create one common tutor guide for all Sedus units. We interviewed student counselors, a few tutors and first class students. Data were collected with theme interview, group interview and Webropol-inquiry.

We did co-operation with student counselors and they gave us wishes and ideas for guide's content. We also got some ideas from people who are working with tutors.

Results of investigation were that tutoring focuses on marketing. Tutors are guides for groups of visitors and that is the way how they help student counselors. Tutors also work with vocational institution demonstrator in fair and bus of Sedu. Student counselors told that, when the young people tell about their education to other young students, the information is remembered better.

Results proved that tutors don't work enough with first class students. Student counselors hope more co-operation between tutors and first class students. Also first class students hope more co-operation with tutors. First class students told that they really don't know who their tutors are.

Student counselors hope more co-operation between units of Sedu in organizing tutor education. At the moment co-operation with other units happens only when they arrange bus of sedu education. Our objective is that our guide will increase the co-operation in organizing tutor education.

Keywords: Tutor, Vocational Education Centre Sedu, marketing

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
1 JOHDANTO	6
2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA JA TAVOITTEET	8
2.1 Koulutuskeskus Sedu	8
2.2 Aikaisemmat tutkimukset	9
2.3 Opinnäytetyön tavoitteet	11
2.5 Omat tavoitteemme	12
3 OPISKELIJATUTOR.....	13
3.1 Tutorin etiikka ja vastuu	14
3.2 Tutor esiintyjänä	15
3.3 Tutorit haastavissa tilanteissa.....	16
4 NUORUUS JA ITSENÄISTYMINEN	17
4.1 Nuorten hyvinvointi koulussa	18
4.2 Koulukiusaaminen	19
4.3 Nuorten elämänhallinta.....	22
4.4 Nuorten yksinäisyys.....	23
4.5 Syrjäytyminen nuoruudessa	24
5 RYHMÄ	26
5.1 Ryhmäyttäminen.....	27
5.2 Ryhmän ohjaaja ja ohjaaminen	28
5.3 Ryhmän vaiheittainen kehitys	30
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	32
6.1 Tutkimusmenetelmä	32
6.2 Tutkimuksen aineiston kerääminen	33
6.3 Aineiston analyysi	35
6.4 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuuden arviointi	36
7 TUTKIMUKSEN TULOKSET	38
7.1 Tutortoiminta opinto-ohjaajien näkökulmasta	38
7.2 Tutortoiminta opiskelijatutoreiden näkökulmasta	41
7.3. Tutortoiminta ensimmäisen vuoden opiskelijoiden näkökulmasta	44
8 JOHTOPÄÄTÖKSET	49
9 POHDINTA.....	52

LÄHTEET	54
LIITTEET	58

1 JOHDANTO

Nykyään on tärkeää, että on suorittanut toisen asteen koulutuksen. Työpaikkaa on vaikea saada, jos peruskoulun jälkeen ei ole suorittanut mitään tutkintoa. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2011 ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijoita oli 133 800, vastaavasti lukio-opetuksessa opiskelijoita oli vuonna 2011 109 000 (Tilastokeskus 2012). Tästä voi päätellä, että ammatillisen koulutuksen suosio on kasvamassa ja ammatilliseen koulutukseen on entistä vaikeampi päästä opiskelijaksi. Kasvavien opiskelijamäärien myötä hyvinvointiin tulee kiinnittää huomiota enemmän ammatillisessa koulutuksessa. Näkemyksemme mukaan tutoreita voidaan hyödyntää kouluviihtyvyyden parantamisessa. Kouluviihtyvyys on tärkeä tekijä opintojen loppuun saattamisessa.

Suomessa on nuoria 20- 29-vuotiaita ilman peruskoulun jälkeistä tutkintoa noin 110 000, josta suurin osa on miehiä eli noin 70 000. Syrjäytymisessä työmarkkinoilta ja yhteiskunnasta toisen asteen tutkinnon puute on hyvin merkittävä tekijä. Suomessa syrjäytyneitä nuoria, joilla ei ole toisen asteen tutkintoa, on noin 40 000 ja heistä tilastojen ulkopuolisia on noin 25 000 nuorta. Nuorten syrjäytymisen ongelma on laajempi, sillä opiskelupaikkaa vaille jää osa peruskoulun jälkeen. 25 prosenttia aloittaneista keskeyttää toisen asteen ammatilliset opinnot ja lukion lopettaa 10 prosenttia. 15 prosenttia nuorista jää kokonaan vaille toisen asteen tutkintoa. Koulutusjärjestelmämme Suomessa on tehokas, mutta se ei takaa kaikkein nuorten hyvinvointia. Useimmiten terveyteen ja mielenterveyteen liittyvät ongelmat hidastavat jatkokoulutukseen ja työhön siirtymistä. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012, 6-8.)

Yhteiskunnalle nuorten syrjäytyminen maksaa satoja miljoonia euroja vuodessa. Yhteiskuntatakuun ratkaistavaksi on laitettu haasteita, joita ovat sosiaali- ja terveyspalvelut, koulutuspaikkojen riittämättömyys, oppilashuollon, opinto-ohjauksen ja urasuunnittelun riittämättömyys sekä lisäksi puutteita on viranomaisien vastuiden määrittelyssä. Yhteiskuntatakuulla tarkoitetaan sitä, että nuorelle pyritään löytämään palvelu tai toimenpide, jolla parannetaan nuoren mahdollisuuksia työmarkki-

noilla. Toimenpiteisiin ryhdytään viimeistään kolmen kuukauden kuluessa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012, 6-8.)

Siirtyminen peruskoulusta toisen asteen koulutukseen tarkoittaa monelle nuorelle itsenäistymistä ja valintojen tekemistä. Jotkut nuoret selviytyvät hyvin, mutta toisille itsenäisyys tuottaa haasteita. Peruskoulusta ammatilliseen oppilaitokseen tai lukioon siirtyminen on nuorelle suuri askel eteenpäin ja nuoret saattavat jättää opinnot kesken tai suorittavat ne rimaa hipoen. Tutortoiminnan avulla näihin asioihin voisi puuttua jo heti toisen asteen koulutuksen alkuvaiheessa. Tutorit ovat vapaaehtoisten opiskelijoiden ryhmä, jotka haluavat vaikuttaa oppilaitoksen ilmapiiriin ja näkyvyyteen omalla toiminnallaan. Tutortoiminta sisältää aloittavien opiskelijoiden opastusta, oppilaitoksen markkinointia sekä oppilaitoksessa vierailevien ryhmien opastusta. Opiskelijaryhmien ryhmäyttäminen tuo omaan luokkaan yhteishenkeä ja kouluviihtyvyyttä. Kouluviihtyvyys saa aikaan poissaolojen, koulukiusaamisen ja yksinäisyyden vähentymisen.

Haluamme opinnäytetyöllämme tuoda esille tutortoiminnan merkityksen toisen asteen koulutuksessa ja herättää kysymyksiä siitä, millainen rooli tutoreilla on ja millainen rooli tutoreilla voisi olla tulevaisuudessa. Yhteistyötahomme on Koulutuskeskus Sedu, joka on Seinäjoen alueella sijaitseva toisen asteen koulutus, jolla on yksiköitä kahdeksalla paikkakunnalla Etelä-Pohjanmaan alueella. Koulutuskeskus Sedun yksiköillä on ollut tähän asti erilaiset tavat järjestää tutortoimintaa. Toisilla on ollut aktiivisempaa ja toisilla vähäisempää, riippuen opinto-ohjaajasta. Haluamme myös opinto-ohjaajien mieltävän, mihin suuntaan tutortoimintaa voisi jatkossa viedä ja olisiko yhteinen linjaus tutortoimintaan käytännössä toimiva.

Opinnäytetyössämme käsittelemme opiskelijatutorointia, nuoruutta ja siihen liittyviä haasteita sekä ryhmää ja sen kehittymistä. Koostamme Koulutuskeskus Sedulle tutoroppaan (Liite 4), jota tutorit voivat käyttää apunaan tutorina toimiessaan. Tutoropas sisältää käytännön tietoa ja vinkkejä tutorina toimimisesta. Teoriaosuudessa käsittelemme aiheita, joihin tutortoiminnalla voidaan vaikuttaa, esimerkiksi koulukiusaaminen. Tutoroppaassa emme käsittele näitä kaikkia asioita, koska opas on tehty tutoreiden avuksi käytännön toimintaan. Tutoroppaan sisältö on muokkautunut Sedun opinto-ohjaajien toiveiden mukaan.

2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA JA TAVOITTEET

Kiinnostuksemme opinnäytetyöhön saimme yhteisöllisten ja luovien sosiaalityön menetelmien harjoittelusta, jonka teimme Koulutuskeskus Sedun liiketalouden yksikköön. Ajatuksenamme oli, että voisimme ryhmäyttää jonkin opiskelijaluokan, jonka yhteishengessä on parantamista. Otimme yhteyttä muutamaan opinto-ohjaajaan toisen asteen kouluihin Seinäjoella. Sedun liiketalouden yksikön opinto-ohjaaja Anne Heikinkangas ehdotti meille uusien tutoreiden ryhmäyttämistä liiketalouden yksikössä. Ajatuksena oli, että tutorit voisivat jatkossa ryhmäyttää ensimmäisen vuoden opiskelijaryhmiä. Harjoittelujaksolla ohjasimme tutoreille erilaisia ryhmässä tehtäviä harjoituksia ja keskustelimme ryhmän ohjaamiseen liittyvistä asioista. Toiseksi viimeisellä kerralla tutorit saivat itse ohjata jonkin leikin tai harjoituksen.

Harjoittelujaksolla tuli esille, ettei liiketalouden yksikössä ole toiminnallista tutorikoulutusta ja tutortoiminta on pääosin markkinointiin painottuvaa. Lähdimme miettimään opinnäytetyötä ja kysyimme liiketalouden opinto-ohjaajalta, olisiko heillä tarvetta tutoroppaalle. Lopuksi opinnäytetyömme linjaus muuttui yhden Sedun yksikön tutortoiminnasta koko Sedun tutortoiminnan tarkasteluun ja tutoroppaan tekemiseen.

2.1 Koulutuskeskus Sedu

Yhteistyötahomme on Koulutuskeskus Sedu, joka on toisen asteen ammatillinen koulutus nuorille ja aikuisille. Seinäjoen koulutuskeskus aloitti toimintansa vuonna 2005. Vuonna 2009 siihen liittyi Härmänmaan ammatti-instituutin koulutuskuntayhtymä, Kurikan ammattioppilaitoksen koulutuskuntayhtymä ja Suomenselän koulutuskuntayhtymä. Tämä kokonaisuus tunnetaan nykyään nimellä koulutuskeskus Sedu. Koulutuskeskus Sedu toimii Seinäjoella, Ilmajoella, Kurikassa, Juvassa, Kauhajoella, Lappajärvellä, Lapualla ja Ähtärissä. Koulutuskeskus Sedu on yksi oppilaitos, jolla on 14 opetuspistettä, yli 4300 opiskelijaa ja 500 henkilökuntaan kuuluvaa. Koulutuskeskus Sedulla on mahdollisuus suorittaa 25 perustutkintoa ja

43 koulutusohjelmaa. Sedussa on mahdollisuus opiskella kotitalousopetuksessa, ammattistartissa ja valmentavassa ja kuntouttavassa opetuksessa. Lisäksi Sedulla on vieraskielinen sosiaali- ja terveystieteiden sekä sähköalan koulutusohjelma ja urheilijoiden ammatillinen peruskoulutus ja erityisiä koulutustehtäviä maahanmuuttajille järjestettävässä koulutuksessa. (Koulutuskeskus Sedu 2012.)

Sedu antaa opiskelijoilleen ammattitaitoa tulevaisuuden työkentälle. Ilkassa (2.10.2012, 4) Koulutuskeskus Sedun johtaja Reija Lepola painotti, miten koulut yrittävät pysyä työmaailman perässä, jotta mahdollisimman moni vastavalmistunut saisi töitä. Sedun toimintaa ohjaavat arvot, joita ovat ammattitaitoisuus, into, kehityshalukkuus ja avoimuus. Opiskeluun sisältyy niin käytäntöä kuin teoriaopintoja. Työssäoppimista on vähintään 20 opintoviikkoa ja sen on mahdollista suorittaa osittain ulkomailla. Työssäoppimisjaksot antavat opiskelijoille hyvät mahdollisuudet tehdä itsensä tutuksi työmarkkinoilla. Laajuudeltaan perustutkinnot ovat 120 opintoviikkoa ja koulutus kestää kolme vuotta. Sedulla on lisäksi hanketoimintaa, joka auttaa kehittämään yrittäjyyskasvatusta, työssäoppimista ja opintojen-ohjausta. (Koulutuskeskus Sedu 2012.)

Sedussa perustutkintoon johtavia koulutusohjelmia on autoala, elintarvikeala, hiu-sala, hotelli- ravintola- ja cateringala, kone- ja metalliala, kotityö- ja puhdistuspalvelut, kuvallinen ilmaisu, käsi- ja taideteollisuusala, laboratorioala, liiketalous, logistiikka, maatalousala, matkailuala, metsäala, pintakäsittelyala, puuala, rakennusala, sosiaali- ja terveystieteiden, sähkö- ja automaatiotekniikka, talotekniikka, tekstiili- ja vaatetusala, tieto- ja tietoliikennetekniikka, tieto- ja viestintätekniikka, tietojenkäsittely, turvallisuusala sekä verhoilu- ja sisustusala. Lisäksi voi suorittaa myös kaksi tutkintoa, ammatti- ja ylioppilastutkinnon rinnakkain. (Koulutuskeskus Sedu 2012.)

2.2 Aikaisemmat tutkimukset

Aikaisempia tutkimuksia tutortoiminnasta löytyy, mutta toisen asteen ammattioppilaitokseen kohdistuvia vain vähän. Hartikainen, Kokkonen ja Oinonen (2009) sekä Viljamaa (2009) ovat tehneet tutoroppaan kuten mekin, mutta he kohdistaneet op- paansa ammattikorkeakouluun. Olemme käyttäneet näitä töitä antamaan vinkkejä

omaan oppaaseemme. Niemen, Sarasteen, Seppäsen ja Tervaskannon (2012), Saarikosken (2007) sekä Tauriaisen (2008) tutkimuksia olemme käyttäneet mallina teoriaosuuden rakentamiseen.

Hartikaisen, Kokkosen ja Oinosen(2009) tekemän opinnäytetyön aiheena oli Tutoropas: Mikkelin ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystieteiden opiskelijatutoreille. Opinnäytetyö on hyvin samansuuntainen kuin meidän työmme, mutta erona on se, että me teemme tutkimuksemme toisen asteen oppilaitokseen. Lisäksi meidän haastateltavat ja kyselyihin osallistuvat eivät ole vain tutoreita. Hartikaisen, Kokkosen ja Oinosen työssä tutoropasta on kehitelty yhdessä opiskelijatutoreiden kanssa. Varsinaisia tutkimustuloksia työssä on vähän, mutta tässä työssä on hyvin kuvattu oppaan valmistusprosessia.

Viljamaa(2009) on tehnyt opinnäytetyön TUTTI, tuutorin turva ja tuki:-Opas tuutoreille, jonka tarkoituksena on kehittää opiskelijatutorointia Laurea Ammattikorkeakoulussa. Viljamaa kuvaa työssään tutoroppaan valmistusprosessia. Viljamaan työstä ei varsinaisia tutkimustuloksia löytynyt, mutta omaan oppaaseemme olemme saaneet vinkkejä hänen oppaastaan.

Niemi, Saraste, Seppänen ja Tervaskanto-Mäentausta (2012) ovat tehneet Oulun seudun ammattikorkeakoulusta Oulun kaupungille opinnäytetyön, jonka aiheena on Tuutorioppilaiden koulutuksella lukiolaisten terveyttä edistämässä. He ovat toteuttaneet yhteistyössä Oulun kaupungin opetustoimen kanssa osan tutoreiden koulutusta. Tutorkoulutuksen tavoitteena oli antaa tietoa terveydestä ja hyvinvoinnista tutoreille. Lisäksi tavoitteena oli ryhmässä toimimiseen sekä huolenaiheisiin puuttumisen harjoittelu. Koulutuksen jälkeen oppilaanohjaajat jatkoivat työskentelyä tutoreiden kanssa.

Saarikoski(2007) tarkastelee kehittämishankkeessaan Tutortoimintaa apuna opinto-ohjaajan työssä aikuiskoulutuksessa. Saarikosken aihe on Tuutoropiskelijasuunnitelma: Tampereen terveydenhuolto-oppilaitoksessa. Hän teki suunnitelman tutortoiminnasta Tampereen terveydenhuolto-oppilaitokseen. Tuloksena oli, että tutortoiminta sopii opinto-ohjaajien työn tueksi ja tutoropiskelijasuunnitelma toteutuu parhaiten, kun tutorit otetaan mukaan jo heti opintojen alussa. Ongelmaksi Saarikoski mainitsee resurssipulan.

Tauriainen(2008) näkökulma kehittämishankkeessaan on Tuutoroinnin keinot työhön perehtymisen tukena. Tauriainen tutki tutoroinnin merkitystä ja toteutumista työpaikalla. Tarkoituksena tutoroinnilla on saada uusi työntekijä nopeasti perehdytettyä uuteen työpaikkaan ja oppia työpaikan tapoja. Johtopäätöksistä selvisi, että tuutorointi oli niin uusi asia työpaikalla, että vanhat työntekijät sekä uusi työntekijä eivät olleet tottuneet ajatukseen ja vieroksuivat sitä työpaikalla. Lisäksi Jokisen(2010) kehittämishanke Tuutor-ohjaus opiskelun tukena käsitteli tutorointia osana opettajan työtä.

2.3 Opinnäytetyön tavoitteet

Tutkimuskysymyksemme ovat:

1. Millainen merkitys tutortoiminnalla on toisen asteen oppilaitoksessa?
2. Millainen on tutorin rooli toisen asteen oppilaitoksessa?

Opinnäytetyömme yhtenä tavoitteena on yhtenäistää tutortoiminta Koulutuskeskus Sedun eri yksiköiden välillä. Sedulla on monta eri yksikköä, joiden käytänteet tutor-toiminnassa poikkeavat toisistaan. Kyse on kuitenkin yhdestä koulukeskuksesta ja tämän vuoksi yhtenäiset käytänteet tutortoiminnassa olisi tärkeitä luomaan yhteenkuuluvuuden tunnetta.

Yksi tavoite on tuoda esille tutortoiminnan nykytilaa Sedussa. Tutkimuksemme tarkoitus on selvittää tutortoimintaa ja sen kehittämistarpeita. Opinnäytetyöllä haluamme tuoda esille tutorien kanssa työskenteleville, mitä tutortoiminta on Sedussa. Opinnäytetyömme tavoitteena on korostaa tutortoiminnan tärkeyttä toisen asteen koulutuksessa. Haluamme työllämme tuoda esille tutoreiden roolin tärkeyttä kouluyhteisössä.

2.4 Oppaan tavoitteet

Tavoitteenamme on luoda yhtenäinen opas koko Koulutuskeskus Sedulle. Oppaan tarkoituksena on luoda yhtenäisyyttä koulutuskeskus Sedun yksiköiden välillä. Li-

säksi tavoitteena on luoda yhteisöllisyyttä tutoreiden kesken, vaikka he opiskelevat eri yksiköissä he kuuluvat samaan koulutuskeskukseen.

Oppaan on tarkoitus olla helppolukuinen apuväline tutoreille heidän toiminnassaan. Opas tuo tutoreille turvaa tilanteisiin, joissa he kokevat olevansa epävarmoja. Opas sisältää tietoa tärkeistä asioista, joita tutorit tarvitsevat toimiessaan tutor-tehtävissä.

2.5 Omat tavoitteemme

Tavoitteenamme on käynnistää muutosprosessi Sedun tutortoimintaan. Tarkoituksena on saada tutorkouluttajat pohtimaan tutortoimintaa omassa yksikössään sekä näkemään kehittämistarpeita. Haluamme saada tutorkouluttajat pohtimaan tutortoimintaa, koska tutortoiminnalla pystytään edistämään opiskelija hyvinvointia.

3 OPISKELIJATUTOR

Opiskelijatutoreiden rooli ei ole vielä toisen asteen koulutuksessa löytänyt kunnolla paikkaansa. Peruskoulusta siirryttäessä toisen asteen koulutukseen opiskelijoille voi olla epäselvää, mikä opiskelijatutor oikein on. Peruskoulussa on totuttu tukioppilaisiin, joiden tehtävä on puolustaa ja tukea nuorempia oppilaita. Opiskelijatutorin rooli on hieman erilainen. Härkösen (2002, 8) määritelmän mukaan opiskelijatutorit ovat uusien opiskelijoiden ystäviä ja ohjaajia. Uusi opiskelija on monesti uuden elämäntilanteen edessä uudella paikkakunnalla ja hän tarvitsee vertaisohjaajaa opastamaan uudessa koulussa ja uudella paikkakunnalla. Tutorin rooli on opiskeluiden alussa tärkeä, mutta ajan kuluessa ryhmä oppii oppilaitoksen tavoille ja tuen tarve vähenee. Tutorin tulee muistaa, että hän ei ole uusien opiskelijoiden yläpuolella, vaan hän on vertaistuki, joka opastaa, mutta ei tee asioita ryhmän puolesta.

Tutor on tärkeä henkilö uudelle opiskelijalle. Tutor on monesti ensimmäinen ystävä uudessa koulussa, hän on vanhempi opiskelija, jolloin häneltä saa hyödyllisiä neuvoja opintoihin liittyen. Tutorien järjestämien tuntien puitteissa uusi luokka tutustuu toisiinsa ja oppimisympäristöön sopeutuu helpommin. Tutorien opastuksella uusi paikkakunta tulee tutuksi nopeammin ja sitoutuminen uuteen elämäntilanteeseen vahvistuu. Tutorit auttavat uutta opiskelijaa hahmottamaan ammatti-identiteettiään sekä vahvistavat vastuunottoa omista opinnoistaan. Kun uusi opiskelija innostuu ja sitoutuu opintoihinsa, aktiivisuuskin lisääntyy. Tutorien ohjaaman ryhmäytymisprosessin myötä luokan oppimisilmapiiri ja sen myötä oppimistulokset paranevat. (Härkönen 2002, 10.)

Tutorin tehtäviin kuuluu myös oppilaitoksen markkinointi. Tutorit ovat opettajien apuna koulutuksen ja oppilaitoksen markkinoinnissa erilaisissa tilaisuuksissa, esimerkiksi koulutusmessuilla, peruskoululaisten tutustumiskierroksilla, vanhempainilloissa. Koska tutorit puhuvat nuorille nuorten kielellä, tutorit ovat helposti lähestyttäviä ja heidän kokemuksensa ovat tärkeää tietoa ja mielenkiintoista kuunneltavaa oppilaitokseen hakeutuvalle. Myös jatkokoulutukseen hakevan nuoren vanhemmat kuuntelevat mielellään tutorien esittelyä oppilaitoksesta. (Hartikainen, Kokkonen & Oinonen 2009, 7-8; Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä 2011, 7.)

Tutorin tulee pystyä toimimaan monenlaisten ihmisten kanssa ja hänellä tulee olla ns. tuntosarvet, joiden avulla hän pystyy havainnoimaan ryhmää ja sen yksilöitä. Tutor tarvitsee hyvät vuorovaikutustaidot, joiden avulla hän luo hyvän ilmapiirin uuteen ryhmään. Tutorin kannattaa kiinnittää huomiota ulkoiseen olemukseensa ja kehonkieleen, silmiin katsominen ja jokaisen kuunteleminen saavat aikaan luottamusta tutoria kohtaan. (Osako 2012, 11.)

Tärkeää tutoroinnissa onkin se, että tutorit saavat rohkeutta ja varmuutta erilaisiin esiintymistilanteisiin. Härkösen (2002, 10) mukaan tutoroinnin myötä tutorit kasvattavat omaa vastuunotto ja vastuunkantokykyä, heidän ammatti-identiteettinsä selkiytyy, ryhmätyötaidot ja yhteistyökyky kehittyvät. Tutorien esiintymistaidot ja valmius toimia uusissa, yllättävissä tilanteissa kasvavat sekä ongelmanratkaisutaidot kehittyvät. Lisäksi tutoroinnin myötä jäsentelykyky ja kokonaisuuksien hallinta kehittyvät.

3.1 Tutorin etiikka ja vastuu

Tutorilla on suuri vastuu siitä, millainen ensivaikutelma oppilaitoksesta uusille oppilaille syntyy. Hänen tulee miettiä tarkasti millaisen kuvan hän haluaa antaa itsestään, oppilaitoksesta, opettajista ja opiskelusta. Negatiiviset asiat tutorin kannattaa jättää sanomatta ja jättää tilaa uusien opiskelijoiden mielipiteille. (Härkönen 2002, 11; Osako 2012, 9-10.)

Opiskelijatutor on henkilö, jolle helposti uudet opiskelijat tulevat purkamaan tunteuksiaan ja mieltä painavia asioitaan. Tutorin ja uuden opiskelijan välillä on luottamuksellinen suhde, on hyvä tuoda uusien opiskelijoiden tietoisuuteen, että tutorilla on vaitiolovelvollisuus. Tutorin tulee muistaa, että hänen ei tarvitse osata kaikkea, vaan riittää, kun hän osaa neuvoa, kenen puoleen opiskelijan tulee kääntyä ongelmatilanteissa. (Härkönen 2002, 11; Osako 2012, 9-10.)

Toimiminen tutorina voi tuntua raskaalta ja aiheuttaa paineita, tällöin on hyvä keskustella toisten tutorien kanssa vaikeista tilanteista. Olisi hyvä myös kokoontua keskustelemaan vaikeista tilanteista niin, että opettajien edustajiakin on paikalla. (Härkönen 2002, 11; Osako 2012, 10.)

On hyvä muistaa, että jokaisella on vastuu omista sanomisistaan. Tulee olla tarkkana, etteivät uudet opiskelijat saa väärää kuvaa opiskeluympäristöstään. On muistettava, että omat mielipiteet ovat omia ja huumorinkin varjolla esitetyt asiat saattavat antaa väärän kuvan ja johtaa uutta opiskelijaa harhaan. Positiivinen asenne on tutorien työskentelyssä tärkeää. Jos tutorilla ei ole kuin negatiivista sanottavaa, on parempi, että hän jättää asian kokonaan sanomatta. Ennakkoasenteet ja ensikäsitys ovat asioita, jotka säilyvät uusien opiskelijoiden mielessä pitkään. Tutorin tulee myös muistaa, että menetettyä luottamusta ei takaisin saa. (Härkönen 2002, 11-12.)

3.2 Tutor esiintyjänä

Ihmiset jaetaan visuaalisiin, auditiivisiin ja kinesteettisiin esiintyjiin. Visuaalinen esiintyjä käyttää materiaalina kuvia ja kaavioita, kun taas auditiivinen esiintyjä pyrkii saamaan kuulijoille tiedon selittämällä ja perustelemalla asian. Kinesteettinen esiintyjä pyrkii saamaan kuulijoiden kiinnostuksen liikkumalla ja korostaen sanojaan tekemisellä. (Nieminen 2009, 104-109.)

Ennen esiintymistä tutorin on hyvä miettiä, kuinka ottaa tila haltuunsa. Tärkeää on huomioida, millaisen tunnelman tilan järjestelyt antavat ihmisille, miten tervehtii ihmisiä ja käynnistää tilaisuuden. Tervehtimällä luodaan kontaktia ihmisiin ja annetaan itsestään tietynlainen kuva. (Nieminen 2009, 100-101.) Vuorovaikutustilanteissa on suuri merkitys sanattomalla viestinnällä. Tällä tarkoitetaan katsekontaktia, ääntä ja puhetapaa, ilmeitä, eleitä, asentoa, ryhtiä, liikkumista ja tilankäyttöä. Lisäksi sanattomaan viestintään kuuluu pukeutuminen ja ulkonäköön liittyvät seikat. Ihmisen ei tarvitse kuin seisoa paikallaan ja olla aivan hiljaa, niin muut ihmiset tekevät hänestä johtopäätöksiä sanattoman viestinnän perusteella. Ihminen antaa itsestään ensivaikutelman ja sen muuttaminen voi olla vaikeaa myöhemmin. Sanattomalla viestinnällä on valtavan suuri merkitys, sillä monet ihmiset muistavat paremmin näkemänsä kuin kuulemansa asiat. (Nieminen 2009, 112-113.; Kallio 2006, 165-167.; Marcwort 2011, 51-57.)

Esitystä valmistellessa ja suunnitellessa tulisi huomioida esityksen tavoite, yleisö, kesto ja esityspaikka. Esiintyjän täytyy pitää mielessä oma rooli suhteessa kuuntelijoihin. (Kallio 2006, 26.) Toisilla ihmisillä on luonnostaan paremmat valmiudet esiintyä yleisölle. Tämä voi johtua luonteesta tai sitten ihminen on saanut esiintymistaidot harjoittelemalla. Harjoittelu ei ole kuitenkaan itsestäänselvyys siihen, että ihmisestä tulee erinomainen ja kiinnostava esiintyjä. Harjoittelemalla voi parantaa omia esiintymiskykyjään hurjasti ja tulla hyväksi esiintyjäksi. Suunnittelulla ja esitykseen valmistautumisella on suuri vaikutus esiintymisen lopputulokseen. Lyhyt esitys vaatii tarkan suunnittelun ja valmistautumisen. (Nieminen 2009, 42.)

3.3 Tutorit haastavissa tilanteissa

Tutorit voivat joutua tehtävissään erilaisiin hankaliin tilanteisiin. Tutorin täytyy osata ottaa tilanteet haltuun mahdollisimman luontevasti. Joskus tutor voi joutua kurin pitäjäksi tai selvittämään tilannetta, joka ei ole itselle mielekäs.

Ristiriitatilanteisiin pitää asennoitua oikein ja olla avoimin mielin. Asioihin tulee suhtautua ennakkoluulottomasti ja haasteet tulisi osata ottaa vastaan oikealla tavalla. Hankalia tilanteita ei tulisi säikähtää vaan tilanne tulisi ottaa rauhallisesti haltuun ilman turhia pelkotiloja. Ristiriitatilanteissa ei auta poistua paikalta ja yrittää välttää hankalaa tilannetta, vaan omien tunteiden hallinta auttaa paremmin tässä tilanteessa. Hankalien tilanteiden käsitteleminen rakentavasti ja kriittisesti toimii positiivisena vaikuttimena ryhmäläisiin. Ryhmän ollessa tuttu ja turvallinen, on helppoa harjoitella ristiriitatilanteita ja niiden selvittämistä. (Marcwort 2011, 73-77.; Kivelä & Lempinen 2010, 38.)

Tilanteen selvittämiseen tarvitaan taitoa kuunnella toista henkilöä ja keskittyä siihen, mitä hän sanoo. Aktiivisessa kuuntelussa voi toistaa tärkeiksi mainitsemat asiat ja merkitä itselle muistiin asioita, jotta omat ajatukset pysyvät asiassa. Näin henkilö kokee tulleen kuulluksi ja hänen asiansa yritetään ratkaista. (Marcwort 2011, 73-77.; Kivelä & Lempinen 2010, 39.)

4 NUORUUS JA ITSENÄISTYMINEN

Nuoruuteen liittyy paljon erilaisia muutoksia, jotka tapahtuvat pienessä ajassa. Nuori päättää peruskoulunsa ja siirtyy toisen asteen kouluun, mahdollisesti uudelle paikkakunnalle ja kotoa poismuutto on edessä. Itsenäistyminen on iso askel. Uudessa koulussa ja kaupungissa ei välttämättä ole tuttuja ihmisiä ja ystäväpiiri pitää rakentaa tyhjästä. Ystävät vaikuttavat kouluviihtyvyyteen ja poissaoloihin. Tutoreiden avulla uudet opiskelijat tutustuvat toisiinsa ja saavat ystäviä. Tutoreiden järjestämän toiminnan sekä koulussa olevien ystävien myötä kouluviihtyvyys lisääntyy ja poissaolot vähenee. Erilaisien elämänkriisien käsittely opinnäytetyössämme auttaa näkemään, mihin tutoreiden toiminnalla pystytään puuttumaan.

Nuoret kehittyvät lapsista nuoriksi ja nuorista aikuiseksi yksilölliseen tahtiin, mutta tietyt kehitysvaiheet ovat samat ja samassa järjestyksessä. Kun kehitysvaiheesta on selvitty, alkaa seuraava kehitysvaihe. Fyysinen kehitys etenee selvimmin vaiheittain, psyykkisessä ja sosiaalisessa kehityksessä nuori saattaa hypätä vaiheiden yli ja silloin voidaan puhua liian varhaisesta aikuistumisesta. (Hietala, Kaltiainen, Metsärinne & Vanhala 2010, 39.)

Nuoren normaaliin kehitykseen kuuluu erilaiset kehityskriisit, joiden avulla nuoren kehitys etenee. Kehitysvaiheet, esimerkiksi irtautuminen vanhemmista, seksuaali-identiteetin kehittyminen ja luottamuksellisen perheen ulkopuolisen suhteen löytäminen, voivat olla rankkoja kokemuksia nuorelle, mutta aikuistumisen kannalta ne ovat tärkeitä haasteita. Näiden kriisien epäonnistuessa ne voivat aiheuttaa nuorelle mielenterveysongelmia tai esimerkiksi päihteiden käyttöä. Näistä kriiseistä selviytyminen on yksilöllistä, mutta usein nuori tarvitsee selviytymiseen tukea kave-reilta, kodista ja koulusta. (Hietala ym. 2010, 115.)

Nuoruusikä jaotellaan kolmeen vaiheeseen: varhaisnuoruuteen, keskivaiheeseen ja loppuvaiheeseen. Varhaisvaihetta kutsutaan ihmissuhteiden kriisiksi, jolloin nuori alkaa protestoida auktoriteetteja (esim. vanhempia) vastaan. Nuori alkaa purkaa pahaa oloaan ja kiukkuaan läheisiinsä, vanhempien ja nuorten välinen keskusteluyhteys voi joutua koetukselle, kun nuoren tunteet vaihtelevat. Itsenäistyvää nuori

tarvitsee tukea, eikä häntä saa hylätä kasvamaan yksin. Ihmissuhteiden kriisin vaiheeseen kuuluu myös varsinainen murrosikä, jonka aikana lapsesta kehittyy fyysisesti aikuinen. Tämä vaihe on hämmentävä vaihe nuorelle itselleen sekä hänen vanhemmilleen. Seksuaalinen kehitys on olennainen osa murrosikää ja tämä saattaa näkyä mm. seksuaalisena kielenkäyttönä ja omien kokemusten kehuskeluna. Nuori tarvitsee murrosiässä ystävien tukea ja aikuisten läsnäoloa. (Karjalainen & Kokkonen 2005, 77-79.)

Keskivaiheeseen kuuluu identiteettikriisi. Tässä vaiheessa kuohunta helpottuu ja vanhemmista riippuvaisuus vähenee. Nuori haluaa itsenäisesti pohtia tulevaisuuttaan ja päättää asioistaan. Keskustelut aikuisten kanssa tässä vaiheessa, selkiyttävät nuoren minäkuvaa. (Karjalainen ym. 2005, 79.)

Ideologinen kriisi sijoittuu nuoruusiän loppuvaiheeseen ja nuori alkaa pohtia omaa asemaansa yhteiskunnassa, ihmiskäsitystään ja elämänarvojaan. Tässä vaiheessa nuorella herää kiinnostus yhteiskunnallisia asioita, kuten politiikkaa, uskontoa, ympäristöasioita ja eettisiin kysymyksiä kohtaan. Pikkuhiljaa ideologinen ajattelu tasaantuu ja nuori alkaa elää itsenäisesti. (Karjalainen ym. 2005, 79.)

Identiteetin löytäminen liittyy nuoren itsenäistymiseen. Kokemus siitä, että nuoren tarpeet, kyvyt ja itsestä tehdyt havainnot liittyvät yhteen on identiteetti, tähän kuuluu myös tietoisuus omasta menneisyydestä, nykyisyydestä sekä tulevaisuudesta. Identiteetin etsiminen kestää vuosia ja sen edellytyksenä on kriisin tai kriisien läpikäyminen. Kriisit auttavat nuorta havaitsemaan eri vaihtoehtot, esimerkiksi päihteiden käytön suhteen, joista nuori tekee valintoja kulttuurin ja ympäristön mukaan. (Karjalainen ym. 2005, 79.)

4.1 Nuorten hyvinvointi koulussa

Hyvinvoinnin käsite voidaan jakaa kolmeen ulottuvuuteen, jotka ovat normatiivinen, objektiivinen ja subjektiivinen taso. Normatiivinen taso tarkoittaa lakeja ja asetuksia, joita ovat kansalaisten oikeudet ja viranomaisten velvollisuudet. Objektiivinen taso tarkoittaa materiaalista hyvinvointia, elintasoa ja resurssien hallintaa. Subjektiivinen taso tarkoittaa sitä, miten ihminen itse kokee oman hyvinvointinsa.

Tärkein näistä hyvinvoinnin ulottuvuuksista on sosiaalipedagogiikassa subjektiivinen taso, jossa omat kokemukset arvostus ja tuntemukset kertovat omasta hyvinvoinnista. (Kivelä & Lempinen 2010, 11-12.) Abraham Maslow määrittelee hyvinvoinnin käsitettä tarvehierarkian avulla. Näitä ovat perustarpeet, turvallisuus, liittyminen johonkin, arvostus, itsensä toteuttaminen ja tietäminen. Daniel Batson ja E. L. Stocks ovat lisänneet näihin tarpeisiin vielä mielekkyyden tunteen kokemisen, tietämisen ja ymmärtämisen. Näiden tarpeiden riittävä tyydytys saa aikaan ihmisen hyvinvoinnin. (Ojanen 2009, 18-19.)

Nuorille hyvinvointi merkitsee sitä, että on ystäviä ja pahoinvointi taas yksinäisyyttä. (Helsingin sanomat 2012b). Peruskoulujen, lukioden ja ammatillista koulutusta säätelevien lakien mukaan koulujen henkilökunnalla on velvollisuus huolehtia nuorten hyvinvoinnista koulussa alueellisten toimijoiden kanssa. Myös opetussuunnitelmien perusteissa sanotaan huoltajilla ja muilla ammattilaisilla olevan tehtävänä oppijan hyvinvoinnista huolehtiminen. Nuorten hyvinvoinnista pyritään huolehtimaan ennaltaehkäisevän työn avulla. Huolenaiheet pyritään havaitsemaan ja puuttumaan mahdollisimman varhain. Nuorten hyvinvoinnista huolehtiminen takaa koulussa viihtymisen sekä motivaation. Kouluviihtyvyyden ja motivaation ansiosta nuoret oppivat paremmin. (Honkanen ym. 2008, 9.)

Koulu on keskeisessä osassa nuoren hyvinvoinnin edistämistä ja sen vuoksi siellä on mahdollisuuksia kehittää menetelmiä, jotka edistävät nuorten hyvinvointia. Lapset ja nuoret kokevat tänä päivänä yhä useammin psykososiaaliseen hyvinvointiin liittyviä ongelmia, joita ovat väsymys, koulukiusaaminen ja itsetunto-ongelmat. Tämän vuoksi olisi hyvä, jos koulu voisi enemmän panostaa toimintaan, jossa edistettäisiin psykososiaalista hyvinvointia ja terveyttä. (Ahonen ym. 2008, 17.)

4.2 Koulukiusaaminen

Kansanedustaja Timo Heinonen on tehnyt lakialoitteen koulukiusaamisen kriminalisoinnista. Aloitteen mukaan koulukiusaaja tuomittaisiin sakkoihin, ellei ankaraa keinoa löydy laista. (Helsingin sanomat 4.10.2012.) Kiusaamisen on tarkoituksellista toista vahingoittavaa käyttäytymistä, joka on pitkäkestoista ja toistuvaa fyysistä, henkistä tai sosiaalista väkivaltaa, joka kohdistuu aina samaan henki-

löö. Kiusatun saattaa olla mahdotonta puolustautua hyökkääjältä fyysisen (koero), henkisen (toinen on sanavalmiimpi) tai sosiaalisen (kiusaajalla enemmän ystäviä) epätasapainon vuoksi. Kiusaamisessa on yleensä kyse kiusaajan oman aseman, suosion, huomion tai muun vastaavan pönkittämisestä. (Ahonen ym. 2008, 84.; Hamarus 2008, 12-13.; Lämsä 2009, 59-61.; Salmivalli 1998, 30-31.) Koulukiusaamisesta puhuttaessa tulee ensimmäisenä mieleen oppilaiden välinen kiusaaminen, mutta koulussa oppilaat kiusaavat myös opettajia, opettajat oppilaita, opettajat toisiaan ja vanhemmat opettajia. (Hamarus 2008, 15.; Hietala ym. 2010, 48.; Lämsä 2009, 62.)

Tyypillistä kiusaamiselle on se, että se tapahtuu ryhmässä ja kiusattu saa helposti ryhmässä uhrin roolin, jossa hän on koko ajan, ei vain kiusaamistilanteissa. Ryhmässä kiusaaja nähdään vahvana ja pelottomana ja etenkin epävarmat oppilaat ottavat mallia hänen käyttäytymisestään, lisäksi epävarmojen oppilaiden aggressiiviset estot heikentyvät, kun he huomaavat kiusaajan voittavan. Tätä kutsutaan sosiaalseksi tartunnaksi. Useamman oppilaan osallistuttua kiusaamiseen, vastuu jakautuu ja yksilöllistä vastuuntuntoa ei tunneta. Mallioppimisen lisäksi pelko itse joutua kiusatuksi saattaa aiheuttaa sen, että nuori alkaa samaistua kiusaajaan. Pelko joutua itse kiusatuksi estää kiusaamistilanteisiin puuttumista. (Hietala ym. 2010, 49-50; Salmivalli 1998, 33, 80-81.; Shariff 2008, 10-11.)

Kiusattu on usein oppilas, joka persoonallisuudellaan erottuu ryhmästä. Kiusaaminen vaikuttaa oppilaskulttuuriin siten, että yhteisö alkaa karttaa sellaisia ominaisuuksia, josta kiusaaminen johtuu. Muut yhteisön jäsenet pyrkivät välttämään itsellään tätä ominaisuutta, etteivät joudu itse kiusatuksi. Monesti kiusaajana voi toimia sellainen oppilas, joka pelkää itse joutuvansa kiusaamisen kohteeksi. Esimerkiksi tunnilla aktiivinen oppilas voi joutua kiusatuksi, kun yhteisössä vallitsevassa kulttuurissa aktiivinen oppilas nähdään yhteisön muista jäsenistä poikkeavana. Kiusaaminen vaikuttaa jokaisen yhteisössä toimivan oppilaan koulunkäyntiin heikentävästi ja se on koulun tavoitteiden vastaista. (Hamarus 2008. 75-76.; Shariff 2008 10-11.)

Kiusatulle luodaan usein jonkin leima, jollainen kiusatun ajatellaan olevan ja tämän vuoksi häntä kiusataan. Leima leviää oppilaiden keskuudessa ja siitä on vaikea päästä eroon ja se helposti karkottaa muita oppilaita kiusatun ympäriltä. Olisi tär-

keää tukea kiusatun oppilaan tutustumista toisiin oppilaisiin ja muiden tutustumista kiusattuun, että kaikki huomaisivat millainen toinen todellisuudessa on ja ymmärrys erilaisuutta kohtaan lisääntyy. Kiusaaminen ja kielteiset asenteet johtuvat arvostuksen puutteesta, kun saadaan oppilaat tutustumaan toisiinsa kunnolla, he oppivat myös arvostamaan toisiaan. Tutustumista voi tukea esimerkiksi istumajärjestyksellä ja ryhmätöillä, mutta kiusattua ei kannata laittaa samaan ryhmään kiusaajien kanssa. Luokassa oppilaiden roolit ovat vakiintuneita, mutta toiminnallisella työskentelyllä ja toimintaympäristöä vaihtamalla voidaan edistää tutustumista. (Hamarus 2008, 134-135.)

Oppimisympäristön turvattomuus vaikuttaa suurelta osin kouluviihtyvyyteen ja siihen, kuinka hyvin koulussa opitaan asioita. Turvaton ja jännittynyt ilmapiiri luokassa heikentävät oppilaiden kykyä oppia asioita ja se tukahduttaa luovuutta sekä itsensä ilmaisua. Koulukiusaaminen on yksi syy siihen, miksi jollakin voi olla paljon poissaoloja tunneilta, sillä oppiminen ja koulussa oleminen tuntuu vastenmieliseltä. Poissaolot taas tekevät sen, että oppilas jää muista jälkeen ja hänen oppimisensa kärsii. Tästä voi aiheutua kielteinen kehä oppimista kohtaan. (Hamarus 2008, 76.)

Kiusaamiseen puuttuminen on välillä todella haastavaa, sillä muut oppilaat eivät halua toimia yhteisön epävirallisia normeja vastaan. Epävirallisten normien rikkoja joutuu kärsimään ja hän jää yhteisön ulkopuolelle. Oppilaat kokevat tämän pahempana kuin virallisen rangaistuksen, joten oppilaat harvemmin puuttuvat kiusaamiseen. Tämän vuoksi he haluavat jäädä taka-alalle ja odottavat puuttumista tilanteeseen aikuisten taholta. Sivusta seuraajat monesti haluavat, että joku puuttuisi kiusaamiseen, mutta eivät uskalla tehdä itse aloitetta. Kiusaamisen loppumisen ja puuttumisen koetaan olevan helpotus sivusta seuraajille. Puuttumisen vastuu siirretään helposti jollekin muulle, vaikka kiusaaminen onkin yhteisön tiedossa. (Hamarus 2008, 76-77.; Hietala ym. 2010, 50.) Viime vuosina koulut ovat ottaneet käyttöön KiVa Koulu ja vertaissovittelumalleja, jotka ovat kaikkien tiedossa ja ne antavat keinoja puuttua tilanteisiin. (Hietala ym. 2010, 50-51.)

KiVa Koulu on opetusministeriön rahoittama hanke, jolla pyritään vähentämään koulukiusaamista. Hanke toteutetaan Turun yliopiston psykologian laitoksen ja Oppimistutkimuskeskuksen kanssa yhteistyönä ja se alkoi syksyllä 2006. Noin 90% Suomen peruskouluista on rekisteröitynyt hankkeen käyttäjiksi. (KiVa kou-

lu[viitattu 2.11.2012].) Vertaissovittelu on Suomen sovittelufoorumi ry:n hanke, jonka rahoittajana toimii Raha-automaattiyhdistys. Vertaissovittelu on ratkaisukeskeisyyteen perustuva menetelmä, joka tarjoaa koulun arkeen vaihtoehtoisia tapoja sovittaa oppilaiden välisiä ristiriitoja. Vertaissovittelumallissa koulutetaan oppilaita auttamaan toisia oppilaita ristiriitatilanteiden selvittämisessä. Menetelmän tavoite on vähentää ristiriitoja ja parantaa oppilaiden keskinäistä vuorovaikutusta. (Verso[viitattu 2.11.2012].)

Lapsen ja nuoren terveille ja tasapainoiselle kehitykselle kiusaaminen ja väkivalta ovat uhka. Kiusaamisen kesto ja luonne sekä avunsaanti vaikuttavat siihen, kuinka syvät kehitykselliset vauriot ovat. Vaikeista kokemuksista selviytymiseen vaikuttavat kiusatun elämäntilanne, persoonallisuus sekä tunteiden ilmaisukyky. Kiusatun minäkuvaan, itsetuntoon, ihmissuhteisiin ja toimintaan yksittäiset kiusaamistilanteet eivät vaikuta, mutta niistä syntyvät tapahtumaketjut voivat vaikuttaa vuosienkin päästä. Toistuva hyljeksintä ja välinpitämätön kohtelu aiheuttavat kiusatulle mielipahaa ja yksinäisyyttä, minäkuvan ja itsetunnon vaurioita sekä heikentävät luottamusta toisiin ihmisiin. Pitkään jatkuva kiusaaminen voi aiheuttaa kiusatun koulumotivaation laskemista, erilaisia käyttäytymisen muutoksia ja masennusta, pahimmassa tapauksessa elämänilon ja – halun menetystä. Kiusaamisesta saat-
taa jäädä arvet loppuelämäksi. (Ahonen ym. 2008, 84.; Lämsä 2009, 70-71.)

4.3 Nuorten elämänhallinta

Elämänhallinnalla tarkoitetaan vastuun kantamista omista asioistaan ja toiminnastaan. Nuoren tulisi tiedostaa omat taitonsa ja osaamisensa sekä osata kehittää ja soveltaa niitä. Elämänhallintaan liittyy oman käyttäytymisen kontrollointi ja omien suoritusten parantaminen, joka tarkoittaa että ihmisen täytyy osata tunnistaa ja voittaa esteet, jotka ovat toiminnan tiellä. Lisäksi elämänhallinta on kykyä hallita itseään, tietää ympäristöstään, itsetuntemus, osata tehdä itsenäisesti ratkaisuja urastaan, muutosten hallintaa, epävarmuuden ja konfliktien sietämistä ja uusiin tilanteisiin sopeutumista. (Ruohotie 2000, 43.)

Nuoren elämänhallinta on sitä, että hän hallitsee itsenäisesti omaa elämäänsä ja selviytyy hyvin yksinään sekä muiden ihmisten kanssa. Lisäksi nuori voi hyvin ja

selviytyy elämänvaiheissaan. (Kivelä & Lempinen 2010, 11-12.) Toisen asteen opinnoissa elämänhallinta näkyy merkittävästi, sillä monet nuoret muuttavat uudelle paikkakunnalle itsenäisesti asumaan hyvin nuorena. Oman elämänhallinta ei olekaan niin helppoa kuin kuvittelisi. Opiskelujen lisäksi tulisi huolehtia itsenäisesti arjen asioista rahatilanteen ollessa hyvin pieni. Lisäksi huoli siitä, miten vanhemmat pärjäävät ja vanhempien tuoman turvallisuuden poissaolo voivat ahdistaa nuorta. (Helsingin sanomat 6.8.2012.)

4.4 Nuorten yksinäisyys

Ilkassa (26.9.2012.) yksilöohjaaja Jani Kelan mukaan tämän hetken huolenaiheena Seinäjoella ovat yksinäiset nuoret. Kelan mukaan monet nuoret tulevat maakunnasta Seinäjoelle opiskelemaan ja sosiaaliset kontaktit voivat olla vähäiset. Yksilöohjaaja Päivi Kandolin pohtii lehtijutussa yksinäisyyden määritelmää, sillä monet nuoret ovat aktiivisia virtuaalisesti. Tämän vuoksi määritelmän tekeminen onkin hankalaa. Hietala ym.(2010, 46.) ja Nevalainen (2009, 26-27.)määrittelevät nuorten yksinäisyyden vaihtelevana tarpeena kuulua joukkoon ja olla yksin. Kun yksinolo ei ole oma valinta, puhutaan yksinäisyydestä. Kun on yksinäinen, ollaan lähellä hylätyksi tulemisen tunteita ja tunnetta. Yksinäisyys on myös ulkopuolisuuden tunnetta ihmisjoukossa.

Nuoruuteen liittyy yksinoloa ja vetäytymistä perheen seurasta osana normaalia itsenäisyyden harjoittelua. Itsenäisyyttä harjoiteltaessa on tärkeää tarve liittyä muiden ikätovereiden seuraan tai nuorten alakulttuureihin. (Hietala ym. 2010, 46; Nevalainen 2009, 26.) Nuori hakeutuu ikätovereidensa seuraan suojellakseen itseään aikuistumisen aiheuttamilta kivuilta. Ryhmä auttaa nuorta selviytymään asioista, jotka olisivat muuten uhka itsenäistymiselle. Ryhmässä kasvaminen luo edellytyksiä nuoren omalle sisäiselle kasvulle ja ryhmä poistaa yksinäisyyttä. (Himberg, Laakso, Peltola, Näätänen & Vidjeskog 2000, 97; Aalberg 2007, 71-73.) Yksinäisyydestä voidaan puhua, kun nuori on vetäytynyt perheensä parista, mutta ei ole liittynyt ikäistensä seuraan (Hietala ym. 2010, 46; Nevalainen 2009, 26). Nuorelle ensisijaisen tärkeää on varhaisten ja merkittävien ihmissuhteiden pysyvyys ja toimivuus erilaisissa elämäntilanteissa, tärkeää on myös yhteen tai useampaan per-

heeseen kuulumisen tunne. Perheen olemassaolo ei poista yksinäisyyttä, täytyy olla kokemus, että tulee kuulluksi ja ymmärretyksi perheessä. (Hietala ym. 2010, 47.)

4.5 Syrjäytyminen nuoruudessa

Syrjäytyneellä nuorella tarkoitetaan nuorta, joka ei lähde jatkamaan opintojaan eikä siirry työelämään. Suomessa tällaisia nuoria arvioidaan olevan pojista 7 % ja tytöistä 2 %. Syrjäytyneen nuoren on vaikea päästä enää myöhemmin kehitysvaiheeseen, josta on joskus erkaantunut, vaikka yrittäisi muutaman vuoden päästä ryhdistäytyä ja ottaa itseään niskasta kiinni. Useasti syrjäytynyt nuori ajautuu huonoon seuraan, jonka seurauksena ovat uudet vaikeudet elämässä. Syrjäytymiselle herkkä vaihe on murrosiän keskivaiheessa oleva normaali psykososiaalinen taantuma. Tänä ajanjaksona nuori voi syrjäytyä helpoiten. (Aalberg & Siimes 2007, 137.) Sosiaali- ja terveysministeri Paula Risikko korosti puheessaan Rytmikorjaamolla 1.10.2012 pidettävässä Nuorisotakuu-roadshow:ssa, että peruskoulun loppumisen olevan kriittinen piste, varsinkin nuorille miehille. Risikko painotti, että peruskoulun viimeisiin luokkiin tulisi panostaa, jotta apua tarvitsevat nuoret saataisiin kiinni varhaisessa vaiheessa. (Ilkka 2012, 4.)

Syrjäytymisen kannalta on tärkeää, että jokaiselle peruskoulunsa päättävälle taataan jatkokoulutuspaikka toisen asteen koulutuksessa. Yhteiskuntatakuussa merkittävä kokonaisuus on koulutuspaikan takaaminen nuorille. Yhteiskuntatakuun toteutuessa, se takaa peruskoulunsa lopettaville nuorille turvallisen polun peruskoulusta toisen asteen koulutukseen ja työelämään. Lisäksi se ehkäisee nuorten syrjäytymistä. Ilman toisen asteen tutkintoa työelämän valmiudet eivät toteudu ja nuorten on vaikeaa saada töitä, sillä toisen asteen tutkinto on välttämätön yhteiskunnassamme. Yhteiskuntatakuun tavoitteena on saada nuorten syrjäytyminen loppumaan. Tämän eteen nuorten kanssa työskentelevien tulee lisätä nuorten tukemista, tapaamista ja ohjaamista. (Sakki Ry 2012, 5-6.)

Nuorena syrjäytyminen on suuri ongelma syrjäytyneelle läpi hänen elämänsä ja se vaikuttaa heidän jälkeläisiin ja perheeseen sekä yhteiskunnalle tästä seuraa suuret

kustannukset. Syrjäytymisen taustalla on monenlaisia tekijöitä yhteiskunnassamme. Erilaisuutta ei yhteiskunnassamme hyväksytä, joten erilaiset yksilöt saavat usein jonkin lääketieteellisen diagnoosin. Vanhempien asenteilla voi olla suuri vaikutus syrjäytymiseen tai siihen, ettei yksilö syrjäydy. Vanhempien asenne siirtyy helposti sukupolvelta toiselle. Vanhempien arvot vaikuttavat paljon nuoren syrjäytymiseen. Vanhempien hyväksyntä perheväkivaltaa, ruumiillista, henkistä, uskonnollista tai seksuaalista hyväksikäyttöä, päihteiden käyttöä, rikollisuutta tai muuta vastaavaa kohtaan osaksi perheen arvoja, voivat edesauttaa nuorta syrjäytymään. Lisäksi useasti vaihtuva koti ja koulu sekä avioero, parisuhdeongelmat ja pitkäaikaiset sairaudet luovat nuorelle turvattomuuden tunnetta. (Aalberg ym. 2007, 138.; Helsingin sanomat 2012b.)

5 RYHMÄ

Tutorit työskentelevät erilaisten ryhmien kanssa ja on tärkeää, että he osaavat toimia ryhmän ohjaajina. Tutorit toimivat erilaisten vierailuryhmien oppaina ja on tärkeää, että tutorit saavat ryhmän hallintaan ja huomion itselleen ryhmän ohjaajana. Tutoreiden tulee osata ryhmätyötaitoja omassa työssään, koska tutorointi on ryhmässä työskentelyä. Tutoreiden tehtäviin kuuluu myös aloittavien opiskelijoiden opastus ja ohjaus, heitä käytetään mahdollisesti myös aloittavien opiskelijoiden ryhmäyttämiseen ja tällöin ryhmänohjaustaidot ovat tärkeitä.

Ryhmän tunnusmerkeiksi mainitaan usein ryhmän koko, tarkoitus, rajat, säännöt, vuorovaikutus, roolit ja johtajuus. Ihmiset muodostavat ryhmän, kun heillä on yhteinen tavoite, jonkin verran vuorovaikutusta keskenään ja käsitys siitä, ketä ryhmään kuuluvat. Yhteinen tavoite, työnjako tavoitteeseen pääsemiseksi ja jäsenten tuttuus erottavat ryhmän yhteisöstä, verkostosta ja satunnaisesta ryhmästä. Johtajuus ja roolit muotoutuvat vuorovaikutussuhteiden myötä. (Kopakkala 2011, 36; Laine 2005, 186; Niemistö 2002, 16.)

Kautta aikojen on ollut luonnollista, että ihmiset kuuluvat ryhmään, heidän selviytymisensä ja kehityksensä vuoksi (Erford 2011, 1). Lähes jokainen ihminen kuuluu johonkin ryhmään, esimerkiksi koululuokka, työyhteisö, harrastusryhmä, asukasyhdistys (Koppala 2011, 36). Johonkin liittyminen, hyväksytyksi tuleminen, osallistuminen ja vaikuttaminen ovat yksilön kehitykselle tärkeää. Osallistuessaan ryhmän toimintaan ja vastatessaan toisten odotuksiin, ihminen suhteuttaa itseään ympäristöön, kuin vetämään rajaa itsensä ja ympäristön välille. Tämä lisää hänen tietoisuuttaan itsestään, ympäröivästä maailmasta sekä näiden suhteista. Jos ihminen suljetaan ryhmän ulkopuolelle, hän putoaa sosiaaliseen tyhjiöön, eikä hän saa palautetta itsestään. (Jauhiainen & Eskola 1994, 16-17.; Kivelä & Lempinen 2010, 28-30.)

Lapsuudesta ja nuoruudesta saakka ihmisen elämään kuuluu erilaisia ryhmiä, virallisia ja spontaanisti muodostuneita. Vertaisryhmät eli ryhmät, joihin lapsi kuuluu itselleen tasavertaisten lasten kanssa, ovat lapsen kehitykselle tärkeitä, vaikka hän oppiikin paljon vanhemmilta, sisaruksilta ja opettajilta. Vertaisryhmissä ikä ei ole

merkityksellinen kriteeri vertaisuudelle, vaan ryhmän jäsenten tulee olla samalla kehityksen tasolla. Lapsi liittyy vertaisryhmään ja kodin ulkopuoliseen ryhmään viimeistään aloittaessaan koulun. Vertaisryhmissä vuorovaikutus on vaativampaa kuin lapsen tähän asti käymä kanssakäyminen kotona, koska kiintymys pitää ansaita. Vertaisryhmät ovat haasteellinen ympäristö lapsen sosiaaliselle, kognitiiviselle ja emotionaaliselle kehitykselle. (Salmivalli 1998, 12-13.)

Tehtävät ja tavoitteet ryhmässä aiheuttavat positiivista tai negatiivista sosiaalista riippuvuutta. Positiivinen riippuvuus edistää ryhmän toimintaa ja motivoi ryhmää toimimaan yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Positiivinen riippuvuus auttaa ryhmän jäseniä toimimaan muissakin sosiaalisissa suhteissa. Negatiivinen riippuvuus aiheuttaa kilpailua ryhmän jäsenten kesken ja yksilöiden omien etujen ajamista. (Karjalainen & Kukkonen 2005, 123.)

Ryhmän keskinäinen luottamus on tärkein tekijä turvallisen ryhmän rakentamisessa. Luottamus perustuu ihmisten omiin elämäkokemuksiin ja tämän vuoksi erilaisten ryhmän harjoitukset luottamukseen liittyen on tehtävä hyvin. Ihmiset ovat voineet tulla petetyksi, jonka vuoksi he voivat saada luottamusharjoituksista korvaavia kokemuksia. Ihminen voi saada uutta uskoa ryhmään ja ihmisiin, kun hänen luottamus ryhmää kohtaan kohentuu. Luottamusharjoitteissa voi saada hyviä kokemuksia ihmisistä, jotka välittävät ja tämän vuoksi usko elämään voi vahvistua. Luottamusharjoitusten epäonnistuminen voi johtaa siihen, että henkilön perusturvallisuus musertuu ja se voi olla henkilölle hyvin haavoittavaa. (Aalto 2000, 363.)

5.1 Ryhmäyttäminen

Ryhmäyttäminen on toiminnallinen prosessi, jonka tarkoituksena on kasvattaa ryhmän turvallisuutta vaiheittain. Ryhmäyttäminen tarkoittaa samaa kuin jengiyttää, tiivistää, kiinteyttää ja tiiviyttää. Ryhmän turvallisuuteen liittyviä tekijöitä ovat: ohjaajan rooli turvallisuuden luojana, sopimukset turvallisuuden luojana, tunneilmapiiirin hoitaminen, purkuhetket, myönteinen asenne, ongelman ratkaisutilanteet, tehtävien purku, toista vahingoittaviin tilanteisiin puuttuminen. Ohjaaja luo turvallisuutta ryhmään omalla olemuksellaan sekä toiminnallaan. Ryhmän sisäiset erilaiset sopimukset (esimerkiksi paikallaolosta) helpottavat työskentelyä. Tuokiot eivät

saa loppua negatiiviseen tunteeseen, vaan aina tulee lopettaa positiivisen tunteen luovaan harjoitteeseen. Edellisen kerran tuntemuksien purkaminen ja alkavan tuokion fiiliksen kertominen parantavat vireystilaa. Tuokion aikana esiin tulevat negatiiviset tunteet kannattaa purkaa heti, koska käsittelemättä jättäminen vaikuttaa negatiivisesti ryhmähenkeen. Myönteinen palaute on keskeisimpiä kunnioittamisen alueita. Tavalla, millä ryhmässä ratkotaan ongelmat, on suuri merkitys turvallisuuden tunteeseen. Haastavat tilanteet tulee käsitellä loppuun asti, eikä jättää asiaa käsittelemättä. Tehtävien purku lisää turvallisuutta, purkamisen yhteydessä saadaan omille tunteille tilaa. Toisen henkiseen tai fyysiseen vahingoittamiseen puuttuminen lisää turvallisuutta. (Aalto 2000, 69-78)

Ryhmäytyks on tärkeä menetelmä opiskelijan sitomiseksi kouluun ja luokkayhteisöön. Ryhmäytyks antaa nuorelle mahdollisuuden määritellä paikkansa ryhmässä ja mahdollisesti päästä eroon aiemmissa opinnoissa tarttuneesta roolista. Ryhmäytyksellä pyritään rakentamaan yhteishenki opiskelijoiden välille ja antamaan heille toimintamalleja ristiriitatilanteiden ratkaisuun ja ryhmässä toimimiseen. Ryhmäytyksellä pyritään luomaan toimintamalleja, joilla opiskelijat oppivat huomioimaan toimintansa seuraukset ryhmän tuloksessa. Ryhmäytyksessä luokassa jokaisella on paikkansa ja kaikki uskaltavat tuoda äänensä esiin luokassa. Ryhmäytyksellä on myös merkitystä koulukiusaamisen vähentämisessä. Jos ryhmällä on hyvä yhteishenki ja jokaisella on turvallinen ja hyvä olla sen jäsenenä, ei kiusaamista esiinny. Tämän aikaansaamiseksi on tehtävä erilaisia harjoitteita, joissa tulee esiin monenlaiset kyvyt. Jokainen pääsee huomaamaan, että on jokin asia, jossa on hyvä ja jokin, jossa ei pärjää. (Sirkka 2007, 2).

5.2 Ryhmän ohjaaja ja ohjaaminen

Ohjaaja on ryhmän johtaja, joka pitää huolen siitä, että ryhmä etenee tavoitettaan kohti. Liika ohjaaminen ja johtaminen saattaa aiheuttaa ryhmäläisissä vastarinnan, jolloin ryhmän kehitys pysähtyy. Vastarinta voi näkyä ryhmäläisten passiivisuutena, haluttomuutena tehtävänsä tekemiseen, kritiikkinä tai tyytymättömyytenä. Vastarinta tulisi kohdata kehittävänä yhteistyönä, koska vastarinnan takana, piilotajunnassa, on usein jokin suurempi merkitys. Vastarintaa näkyy ryhmän kehittyessä,

eikä sitä saa jättää huomiotta, ettei ryhmän kehitys pysähdy. Ohjaajan tulee ottaa rooli, joka on jämäkkä, mutta ystävällinen. (Niemistö 2002, 178-179.) Ohjaajan tulee huomioida erilaisia asioita toiminnassaan ryhmän eri kehityksen vaiheissa. Ryhmän ohjaajan tulee osata ohjata ryhmää joustavasti ja taitavasti. Hänen tulee osata aistia ryhmän tarpeita sekä osata havaita ja muuttaa omaa käyttäytymistään tarvittaessa. (Kopakkala 2011, 88.)

Ohjaaja valitsee roolinsa ja toimintatapansa ryhmän tarpeiden mukaan. Ohjaajan tulee olla valmis muuttamaan ohjaustapaa ryhmän muuttuessa. Monet ohjaajat käyttävät eri ohjaustapoja ristikkäin. (Erford 2011, 61-63,; Kivelä ym. 2012, 44.) Ryhmä tarvitsee johtajan, joka vastaa ryhmälle tärkeistä tehtävistä. Hänen tulee näyttää suuntaa, tehdä päätöksiä ja luoda visioita. Ilman johtajaa ryhmällä ei ole suunnannäyttäjää ja ryhmä voi hajota. Ryhmä tarvitsee sisäistä organisointia, ilman tätä kaikki jäsenet tekisivät samoja asioita. Ryhmäläiset tarvitsevat palautetta toimiakseen oikein, jos palautetta ei saa, sisäinen organisointi voi hajota. Riittävän tiedon välitys on oleellista tavoitteellisen toiminnan kannalta. (Kopakkala 2011, 89.)

Nuorten ryhmän ohjaamisessa tärkeää on muistaa, että keskiössä ovat nuoret, heidän muodostama ryhmä sekä ryhmässä syntyvät prosessit. Ohjaajan tehtävänä on toimia nuoria varten ja ryhmän tulee vastata nuorten tarpeisiinsa. Ohjaajan on hyvä muistaa tämä, sillä ryhmän ohjaamisella ei ole tarkoitus vastata ohjaajan tarpeisiin. Ryhmän ohjaaja vastaa ryhmästä ja siitä, että ryhmäläisten tarpeisiin vastataan. Ohjaajan rooli on merkittävä, sillä hänen sitoutuminen ryhmään tulee olla kokonaisvaltaista siihen asti, kun ryhmä on toiminnassa. Sitoutuminen ryhmätoimintaan tarkoittaa sitä, että ohjaaja antaa omat taitonsa ja ryhmän käyttöön kaikissa tilanteissa, jotka kuuluvat ryhmän prosessiin. Tärkeää on, etteivät ohjaajat vaihdu jatkuvasti vaan pysyvät samoina ryhmän ajan. Pysyvyys luo turvallisuutta ja luotettavuutta ohjaajien ja ryhmän välille, joka parantaa merkittävästi ryhmän työskentelyä kohti tavoitteita. (Kivelä ym. 2010, 42.)

Hyvässä ryhmänohjauksessa ohjaaja tietää omat rajansa, eikä edes yritä vaatia itseltään sellaista, mitä hän ei pysty toteuttamaan. Ohjaaja kulkee nuoren rinnalla auttaen ja antaen tukea, mutta nuoren täytyy itse olla motivoitunut, oppia asioita ja valita asiat oikein. (Kivelä ym. 2010, 42.)

5.3 Ryhmän vaiheittainen kehitys

Ryhmä syntyy, toimii ja loppuu. Ryhmän prosessiksi eli kehitysvaiheiksi kutsutaan ryhmän ajallisia, kronologisia vaiheita. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 24). Ryhmän kehittymisen edellytyksenä ovat ryhmän jäsenet, jotka ovat tietoisia toisistaan ja tavoitteistaan, heidän vuorovaikutuksensa jatkuvuus ja siihen sitoutuminen. (Jauhiainen ym. 1994, 92). Ryhmä etenee monen eri vaiheen kautta, joita on nimetty ja jaoteltu monin eri tavoin. Eri kehitysvaiheissa ryhmän ohjaajalla on erilainen rooli ja tehtävät. (Kaukkila ym. 2007, 24.) Ryhmiä on monenlaisia ja jokainen niistä kehittyy yksilöllisesti. Ryhmät eivät välttämättä noudata ryhmävaiheiden kaavaa, ja joskus ryhmä voi palata aiempaan vaiheeseen tai jokin vaihe voi jäädä kokonaan pois. (Salovaara & Honkonen 2011, 50.)

Ryhmän muotoutumisvaiheessa (forming) ihmiset saattavat kokea ahdistusta, sillä tilanne on outo ja uusi. Ensitapaamisella käydään yhdessä läpi ryhmän säännöt ja tehtävät. Alussa ryhmäläiset ovat tavallista riippuvaisempia ohjaajasta ja häneltä haetaan hyväksyntää. Ryhmän jäsenet tarkkailevat toisiaan, arvioivat ja muodostavat käsityksen toisistaan. Tässä vaiheessa keskustelu pyritään pitämään turvallisissa aiheissa, joista ei synny ristiriitoja. Entuudestaan toisensa tuntevat ihmiset saattavat haitata ryhmän sisällä uusien kontaktien sekä roolien syntymistä. Ryhmän myöhemmälle toiminnalle ja kehittymiselle muotoutumisvaiheella on suuri merkitys. Ensimmäinen vaihe on saavutettu, kun ryhmän jäsenet tuntevat kuuluvansa ryhmään. (Jauhiainen ym. 1994, 93.; Kaukkila ym. 2007, 24.; Kopakkala 2011, 60-67.; Niemistö 2002, 160-161.; Salovaara ym. 2011, 46-47.; University of Kentucky 2009, 2.)

Kuohuntavaiheessa (storming) ryhmä alkaa olla tuttu ja turvallisuus ryhmässä lisääntyä ja ryhmän jäsenet uskaltavat tuoda omia mielipiteitään esille, siitäkin huolimatta että ne eroavat toisistaan. Ryhmän jäsenillä on yhteinen päämäärä ja he luottavat toisiinsa, mutta ryhmäläiset voivat alkaa kyseenalaistaa ryhmän tehtävää ja odotuksia. Ryhmäläiset alkavat kapinoida ryhmän ohjaajaa vastaan. Tässä vaiheessa ryhmän sisällä alkaa muodostua alaryhmiä ja alaryhmien välisiä ristiriitoja. Ryhmän jäsenten välillä voi ilmaantua konfliktitilanteita, mutta nämä tilanteet ovat

normaaleja ja terveellisiä. Konfliktit tulee kuitenkin käsitellä kunnolla, sillä tällöin ne puhdistavat ilmaa ja parantavat toimintaa ryhmässä. Kuohuntavaiheessa ryhmäläisistä saattaa tuntua, että ryhmähenki on kadonnut. (Jauhiainen ym. 1994, 93.; Kaukkila ym. 2007, 25.; Kopakkala 2011, 67-75.; Niemistö 2002, 161.; Salovaara & Honkonen 2011, 47.; University of Kentucky 2009,2-3.)

Vakiintumisen vaiheessa (norming) ryhmän jäsenille ovat muodostuneet yhteiset normit ja ne ovat kaikkien tiedossa. Ryhmä koetaan yhtenä isona kokonaisuutena, eikä enää alaryhmien muodostamana. Monesti tässä vaiheessa ilmapiiri ryhmässä on keventyneempi, vapaampi ja me-henki on lisääntynyt. Ryhmäläiset osaavat antaa ja vastaanottaa palautetta, myös kriittistä. Tässä vaiheessa ryhmä on tiivis ja ulkopuoliset saattavat kokea ryhmän sisäänpäin kääntyneeksi ja tehottomaksi. Ryhmällä itsellään on erilainen käsitys tehokkuudestaan. (Jauhiainen ym. 1994, 93.; Kaukkila ym. 2007, 26.; Kopakkala 2011, 75-81 .; Niemistö 2002, 161.; Salovaara ym. 2011, 48.; University of Kentucky 2009, 3.)

Hyvin toimivan ryhmän (performing) vaiheessa ryhmä on kokonaisuus, joka pystyy ongelmanratkaisuun. Vuorovaikutus on toimivaa ja ryhmä voi keskittyä tehtäviinsä. Roolit ryhmässä ovat joustavia ja jokainen osaa tehtävänsä. Tässä vaiheessa ryhmä koetaan turvalliseksi, ryhmäläiset uskaltavat esittää mielipiteensä ja erilaisuus hyväksytään. Ryhmän jäsenet ovat tyytyväisiä ryhmän toimintaan ja yksilölliset tarpeet on sovitettu yhteen ryhmän tarpeiden kanssa. (Jauhiainen ym. 1994, 94.; Kaukkila ym. 2007, 26.; Kopakkala 2011, 81-85 .; Niemistö 2002, 161.; Salovaara ym. 2011, 48-49.; University of Kentucky 2009, 3-4.)

Lopetusvaiheeseen (adjourning) liittyy paljon luopumisen tunteita, ahdistusta ja haikeutta. Ryhmän turvallisuus, toimivuus ja kesto vaikuttavat siihen, miten ryhmäläiset reagoivat ryhmän loppumiseen. Ohjaajan rooliin kuuluu, että ryhmäläiset saavat käsitellä lopettamiseen liittyviä tunteitaan. Ikävien tunteiden välttämiseksi, jotkut saattavat lopettaa ryhmässä käynnin jo ennen ryhmän päättymistä. (Kaukkila ym. 2007, 26.; Niemistö 2002, 161.; Salovaara ym. 2011, 49.; University of Kentucky 2009, 4.)

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tutkimuksemme idea lähti Yhteisöllisten ja luovien menetelmien projektiharjoittelustamme. Harjoittelumme toteutimme Koulutuskeskus Sedun Seinäjoen Liiketalouden yksikössä, jossa olimme ryhmäyttämässä aloittavia tutoreita osana tutorikoulutusta. Projektimme aikana ilmeni, että Sedun eri yksiköissä tutorkoulutus ja tutortoiminta toteutetaan eri tavoin. Liiketalouden yksikön opinto-ohjaaja toi esille toiveen Sedun yhteisestä tutoroppaasta. Tartuimme tähän tilaisuuteen ja lähdimme miettimään aiheesta opinnäytetyötä.

Tutkimuksemme toteutimme yhteistyönä Koulutuskeskus Sedun kanssa. Aineistoa keräsimme haastattelemalla teemahaastatteluna muutamia Sedun eri yksiköiden opinto-ohjaajia, ryhmähaastatteluna muutamia tutoreita ja teettämällä webropol-verkkokyselyn ensimmäisen vuoden opiskelijoille. Opinto-ohjaajia saimme haastateluun kolme, tutoreita seitsemän ja webropol-kyselyyn vastasi 157 opiskelijaa. Haastattelut toteutettiin syys- lokakuussa 2012.

Tutkimuskysymyksemme ovat:

1. Millainen merkitys tutortoiminnalla on toisen asteen oppilaitoksessa?
2. Millainen on tutorin rooli toisen asteen oppilaitoksessa?

6.1 Tutkimusmenetelmä

Tutkimuksemme on laadullista eli kvalitatiivista tutkimusta. Kvalitatiivinen tutkimus on kokonaisvaltaista tiedonhankintaa, jossa aineisto kerätään luonnollisissa tilanteissa. Tutkija käyttää aineistona omia havaintojaan ja keskusteluja tutkittaviensa kanssa, apuna käytetään lomakkeita ja testejä. Tutkija ei käytä lähtökohtana valmista teoriaa, vaan pyrkii paljastamaan seikkoja, jotka ovat odottamattomia ja tarkastelee niitä monitahoisesti. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa käytetään teemahaastatteluja, osallistuvaa havainnointia, ryhmähaastatteluja ja erilaisia dokumenttien ja tekstien analysointia, joilla pyritään saamaan tutkittavan ääni esille. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa osallistujajoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti. Tutki-

musuunnitelmaa muokataan joustavasti tutkimuksen edetessä. Tapauksia ja aineistoa käsitellään ainutlaatuisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 164.)

Opinnäytetyössämme on laadullinen lähestymistapa, koska käytimme omassa opinnäytetyössämme teemahaastatteluja ja ryhmähaastatteluja, jotka ovat kvalitatiivisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmiä. Tutkimustamme emme pohjanneet mihinkään tiettyyn teoriaan, vaan lähdimme tutkimaan olemassa olevaa toimintaa ja sen muotoja. Tutkimuksessamme tuomme esille opinto-ohjaajien ja opiskelijoiden näkemykset tutortoiminnasta. Olemme rajanneet osallistujajoukon koskemaan vain Koulutuskeskus Sedua. Tutkimuksessamme pidämme mielessä Sedun näkökulman.

6.2 Tutkimuksen aineiston kerääminen

Keräsimme aineistoa tutkimukseemme haastatteleamalla Koulutuskeskus Sedun opinto-ohjaajia teemahaastatteluna (Liite 1), opiskelijatutoreita ryhmähaastatteluna (Liite 2) sekä ensimmäisen vuoden opiskelijoita Webropol-verkkokyselyllä (Liite 3).

Teemahaastattelu on välimuoto lomake- ja avoimesta haastattelusta. Teemahaastattelussa puuttuvat tarkat kysymykset sekä kysymysjärjestys, mutta aiheet on määriteltä. Teemahaastattelu ei ole vain kvalitatiivisen tutkimuksen tutkimusmenetelmä, vaan sitä voi käyttää myös kvantitatiivisessa tutkimuksessa. Teemahaastattelun tuloksia voidaan analysoida monin tavoin. (Hirsjärvi ym. 2009, 208.)

Ryhmähaastattelu on tehokas tapa kerätä tietoa, koska sillä saadaan tietoja useilta henkilöiltä samaan aikaan. Ryhmähaastattelu on hyvä silloin, kun on vaarana, että yksilöhaastatteluna ei saada riittävästi vastauksia. Ryhmällä on haastattelutilanteessa myönteinen ja kielteinen vaikutus. Ryhmä voi auttaa muistamaan asioita ja korjaamaan väärinymmärryksiä, mutta ryhmä voi estää kielteisten asioiden esiintulon ja ryhmässä voi olla voimakkaita persoonia, jotka määräävät keskustelun suunnan. (Hirsjärvi ym. 2009, 210-211).

Kyselytutkimuksen avulla voidaan kerätä laaja tutkimusaineisto. Menetelmänä kyselytutkimus on vaivaton ja se säästää tutkijan aikaa. Kysely voidaan lähettää hyvin monelle henkilölle ja aineiston käsittely on nopeaa, jos kyselylomake on suun-

niteltu huolellisesti. Kyselytutkimuksen heikkouksia voivat olla aineiston pinnallisuus sekä tutkimuksen teoreettinen vaatimattomuus. Lisäksi ei voi olla varma suhtautuvatko vastaajat tutkimukseen vakavasti, ovatko lomakkeen vastausvaihtoehdot olleet vastaajille sopivia ja tuntevatko vastaajat kyselyn aiheen. Hyvän lomakkeen laatiminen on haastavaa. Vastauksien saaminen voi olla epävarmaa. Kyselytutkimus on helppo toteuttaa posti- tai verkkotutkimuksena, aineiston vaivattomuuden ja nopeuden vuoksi. (Hirsjärvi ym. 2009 193-196.) Toteutimme Webropol-verkkokyselyn, joka on Internetissä oleva valmis kyselylomakepohja. Teimme verkkokyselyn, koska kyselylomakkeet oli helppo lähettää sähköpostin välityksellä vastaajille.

Koulutuskeskus Sedun opinto-ohjaajista haastatteluun osallistui Kirkkokadun, Törnäväntien ja Koskenalantien yksiköiden opinto-ohjaajat. Opinto-ohjaajien haastatteluja teimme syys- ja lokakuussa 2012, kävimme eri yksiköissä tapaamassa opinto-ohjaajia ja suoritimme haastattelut siellä. Opinto-ohjaajilta kysyimme heidän yksikkönsä tutoreista ja tutortoiminnasta. Selvitimme tutoreiden näkyvyyttä koulun arjessa, tutorkoulutuksen sisältöä, kokemuksia tutortoiminnasta, tutoreiden hyötyä ensimmäisen vuoden opiskelijoille, tutortoiminnan kehittämistarpeita sekä mitä haasteita nuorten koulunkäyntiin liittyy.

Opiskelijatutoreista haastattelimme Koulukadun yksikön tutoreita. Ryhmähaastattelu toteutettiin lokakuussa 2012 ja siihen osallistui seitsemän aktiivitutoria, jotka ovat toisen vuoden opiskelijoita. Haastattelun toteutimme syksyllä 2012, koska tällöin tutorit olivat ehtineet toimia vuoden tutorina. Valitsimme tämän yksikön tutorit, koska olimme vuotta aikaisemmin ryhmäyttämässä heidän ryhmäänsä ja tämän myötä yhteistyömme opinnäytetyön osalta alkoi. Toteutimme ryhmähaastattelun tutorien omassa yksikössä, samassa luokkatilassa, jossa tutorkoulutusta järjestimme. Ryhmähaastattelussa selvitimme miten he kokivat tutorkoulutuksensa ja millainen on heidän mielestään hyvä tutorkoulutus sekä kehittämisideoita koulutukseen. Kysyimme heidän näkemystään omasta roolistaan ja merkityksestään tutorina sekä tutortoiminnan kehittämisestä. Selvitimme oliko vuoden takaisesta ryhmäyttämisestä heidän mielestään hyötyä ja mitä haasteita he ovat nähneet koulunkäyntiin liittyen.

Lähetimme lokakuussa 2012 kaikille Sedun opinto-ohjaajille webropol-kyselyn toimitettavaksi ensimmäisen vuoden opiskelijoille. Vastauksia saimme 157. Ensimmäisen kyselyn kävimme itse teettämässä Koulukadun yksikössä, että näemme miten kyselytilanne toimii. Kyselyssä oli kysymyksiä, joihin vastattiin asteikolla 1-5 miten samaa mieltä asiasta oli. 1 täysin eri mieltä, 5 täysin samaa mieltä. Lisäksi kyselyssä oli kolme avointa kysymystä. Kyselyllä halusimme selvittää miten tutorit näkyvät koulussa ensimmäisen vuoden opiskelijan silmin, tunnetaanko tutoreita, saako heiltä tukea, toiveita tutortoimintaan sekä mitä haasteita opiskeluun liittyen on koettu.

6.3 Aineiston analyysi

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineistoa kerätään monia eri menetelmiä käyttäen ja useissa vaiheissa. Tutkimusprosessissa analyysia tehdään pitkin matkaa, vaikka usein ajatellaan, että analyysi tehdään sen jälkeen kun aineisto on kerätty. (Hirsjärvi ym. 2009, 223.)

Aineiston analyysitavat voidaan jakaa karkeasti selittämiseen ja ymmärtämiseen. Selittäminen on tilastollista analyysia ja päätelmien tekoa, kun taas ymmärtämisen lähestymistapa on laadullista analyysia ja päätelmien tekoa. Analyysitavaksi valitaan se, joka parhaiten vastaa tutkimusongelmaan. Laadullisessa tutkimuksessa analyysi koetaan vaikeaksi, sillä vaihtoehtoja on paljon ja sääntöjä ei tunneta. Alustavat valinnat tutkija tekee jo aineistoon tutustuessaan. Tyypillisiä analyysimenetelmiä ovat teemoittelu, tyypittely, sisällön erittely, diskurssianalyysi ja keskusteluanalyysi. Laadullisen tutkimuksen analyysivaihe voi olla hyvin mielenkiintoinen ja haastava, jonka tekee aineiston runsaus ja elämänläheisyys. Aineisto voi olla monipuolinen, jos tutkija on käyttänyt useita eri menetelmiä, kuten haastattelua, havainnointia, videointia ja kerännyt dokumenttia. Kaiken materiaalin analysointi ei ole tarpeen ja tutkija voi itse miettiä mitä materiaalia hän hyödyntää ja onko aineiston täydentämiseen tarvetta. (Hirsjärvi ym. 2009, 224.)

Haastatteluja tehdessämme käytimme nauhuria, johon äänitimme haastattelut. Litteroimme haastattelut Wordin avulla sanatarkasti. Poimimme litteroiduista haastatteluista työllemme tärkeimmät asiat ja kirjasimme ne raporttiimme. Webropol-

kyselyä käytimme ensimmäisen vuoden opiskelijoiden haastattelussa hyväksemme. Keräsimme tulokset pdf-tiedostolle, josta poimimme tulokset työhömmme. Kirjasimme tulokset tarkasti emmekä yleistäneet.

Aineistoa analysoidessamme pidimme mielessämme omat tutkimuskysymyksemme sekä tutkimuksemme tarkoituksen. Poimimme aineistosta vastauksia tutkimuskysymyksiimme. Aineistoa analysoidessamme halusimme tuloksissa keskittyä siihen, mikä on tärkeää käytännön työssä. Vertasimme opinto-ohjaajien, tutoreiden ja ensimmäisen vuoden opiskelijoiden vastauksia toisiinsa ja teimme näistä johtopäätöksiä. Vertasimme myös teorial tietoa tutkimuksemme tuloksiin ja pohdimme mikä tutoroinnin tarkoitus on ja mitä se on nykyään toisen asteen koulutuksessa. Analysoimme aineistoa ja pohdimme saatuja tuloksia koko tutkimusprosessin ajan.

6.4 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuuden arviointi

Eettisyyttä huomioimme koko opinnäytetyöprosessin ajan. Hankimme tutkimusluvan Koulutuskeskus Sedun johtajalta Reija Lepolalta. Olemme kertoneet haastateltaville opinnäytetyömme sisällöstä, tarkoituksesta ja siitä mihin työtä käytetään. Olemme tuoneet heidän tietoonsa, että tutkimuksen tulokset käsitellään nimettöminä ja kertoneet meidän vaitiolovelvollisuudesta. Jokainen haastateltava on osallistunut tutkimukseen vapaaehtoisesti ja heillä on ollut mahdollisuus kieltäytyä haastattelusta. Webropol- kyselyssä ei kysytty missään vaiheessa tietoja, joista voisi tunnistaa vastaajan. Opinnäytetyön valmistuessa tuhoamme haastatteluaineiston, ettei tietoja käytetä väärin. Olemme merkinneet selvästi, mitkä osiot perustuvat lähdekirjallisuuteen.

Reliabiliteetilla tarkoitetaan mittaustulosten toistettavuutta. Reliabiliteettius tarkoittaa kykyä antaa ei sattumanvaraisia tuloksia. Jos kaksi tutkijaa saa tai kaksi tutkimuskertaa antaa, samat tulokset tutkimus on reliabiliteettinen. (Hirsjärvi ym. 2009, 231.) Tutkimuksemme on reliabiliteettinen, koska se on toistettavissa ja opinto-ohjaajat antoivat haastatteluissa samanlaisia vastauksia.

Validius tarkoittaa sitä, että saadaanko mittaustuloksiksi se, mitä on lähdettykin mittaamaan. Tutkimustuloksia ei voida pitää valideina eli pätevinä, jos tutkija tutkii

tuloksia siitä näkökulmasta mistä on tutkimuskysymykset laatinut, mutta vastaajat ovat ymmärtäneet kysymykset väärin ja vastanneet eri näkökulmasta. (Hirsjärvi ym. 2009, 231-232.) Tutkimuksemme validius on huomioitu haastattelutilanteissa, joissa esitimme tarkentavia kysymyksiä, saadaksemme vastaukset niihin asioihin, joihin vastaukset halusimme. Webropol-kyselyssä teimme kysymyksistä selkeitä ja yksinkertaisia, että jokainen vastaaja ne ymmärtää.

Tutkimuksen luotettavuutta arvioidessamme mietimme maakuntien opinto-ohjaajien vastausten puuttumisen vaikuttamista tuloksiin. Pohdimme sitä, voiko Seinäjoen suurien yksiköiden toimintatapoja verrata maakuntien yksiköiden toimintatapoihin. Maakuntien opinto-ohjaajat eivät innostuneet vapaaehtoisiksi haastateltaviksi.

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tutkimuksemme tavoitteena oli selvittää Koulutuskeskus Sedun tutortoimintaa ja sen toimivuutta. Keräsimme aineistoa haastattelemalla opinto-ohjaajia ja opiskelijatutoreita sekä tekemällä webropol-kyselyn ensimmäisen vuoden opiskelijoille. Tutkimuksessamme selvisi, että aiheeseen liittyvä kirjallinen teoria ja käytännön tutortoiminta toisen asteen oppilaitoksessa eroavat toisistaan. Kirjallisuudessa painotetaan sitä, että opiskelijatutor on aloittavien opiskelijoiden tuki, mutta käytännössä tutortoiminta painottuu oppilaitoksen markkinointiin ja esittelyyn.

Tutortoiminnan aktiivisuus riippuu opinto-ohjaajan panostuksesta ja innostuksesta. Vaikka Koulutuskeskus Sedu on samaa isoa koulutuskeskusta, yksiköiden välillä on eroja tutorkoulutuksen ja –toiminnan toteutuksessa. Yksikön koko on merkittävä asia tutortoimintaa organisoidessa.

Huomasimme, että opinto-ohjaajat eivät tee yhteistyötä tutortoimintaan liittyen ja yhtenäiselle tutoroppaalle on tarve. Huomasimme myös, että tutoreiden luomaa yhteisöllisyyttä ei oppilaitoksissa juurikaan ole. Kyselymme myötä kävi ilmi, että ensimmäisen vuoden opiskelijat eivät koe tutoreita tärkeiksi heidän opiskeluihinsa ja yksityiselämäänsä liittyen.

7.1 Tutortoiminta opinto-ohjaajien näkökulmasta

Haastattelimme kolmea opinto-ohjaajaa Koulutuskeskus Sedun eri yksiköistä, jotka kertoivat heidän tutortoimintansa nykytilasta. Opinto-ohjaajien haastatteluista käy ilmi, että tutortoiminta painottuu nykypäivänä oppilaitoksen markkinointiin. Tutorit ovat niitä henkilöitä, jotka yhdessä opinto-ohjaajien kanssa ottavat vastaan vierailuryhmiä, jotka tulevat oppilaitokseen tutustumaan. Tutoreiden tehtäviin kuuluu kierrättää vierailuryhmiä oppilaitoksessa, esitellä paikkoja ja kertoa, mitä eri koulutuslinjoilla opiskellaan. Vierailijoita Sedun yksiköissä käy paljon. Vierailuryhmät voivat olla yksittäisiä yläkoulun luokkia, jotka käyvät itselleen sopivaan aikaan, sen lisäksi Sedulla on vierailuviikkoja, joiden aikana käy monta yläkouluryhmää

useana päivänä. Opinto-ohjaajien mukaan vierailuviikot eivät onnistuisi ilman tutoreiden apua.

Tutoreita käytetään myös messuilla oppilaitoksen esittelijöinä. Messuille meneville tutoreille on erikseen messukoulutus, jossa valmennetaan tutoreita siihen, miten messuilla tulee käyttäytyä ja miten oppilaitosta esitellään. Messukoulutuksessa ei ole mukana kaikki tutorit, vaan eri yksiköistä muutamia tutoreita. Koulutuskeskus Sedulla on lisäksi Sedubussi, joka kiertää maakunnassa eri yläkouluja ja esittelee Sedun eri yksiköitä ja opintolinjoja. Sedubussissa on mukana muutamia tutoreita, jotka esittelevät koko Sedua. Sedubussikoulutus on messukoulutuksen tavoin oma erillinen koulutuksensa, johon eivät kaikki tutorit osallistu, vaan siihen osallistuu muutamia tutoreita useista yksiköistä.

Tutoreita käytetään oppilaitoksen markkinoimisessa myös vanhempainilloissa. Opinto-ohjaajat kertovat, että on tutkittu, että oppilaitoksesta ja koulutusalaan kertova nuori tavoittaa kuulijan paremmin kuin henkilökunnan edustajan kertomana. Sekä nuoret, että vanhemmat kuuntelevat mielellään nuoren kertomaa tarinaa, jonka hän on itse kokenut, kuin opettajien esitelmää. Tutorin kertomana sanoma tavoittaa kuulijansa paremmin ja nuoret kiinnostuvat koulutusalaan helpommin.

Samalla myös on tutkittu, että kun nuoret kertoo nuorille niin se tieto menee paremmin perille kuin sitten näin vähän iäkkäämpi, vanhempi ihminen kertois niille nuorille. Opinto-ohjaaja 3

Opinto-ohjaajien haastatteluista käy ilmi, että tutorkoulutuksen toteutustapa vaihtelee eri yksiköiden välillä. Se, onko yksikkö monilinjainen vai yhden linjan yksikkö vaikuttaa suuresti tutorkoulutuksen järjestämiseen. Monilinjaisessa yksikössä, tutorkoulutusta on vaikea saada vapaasti valittavien opintojen kohtaan lukujärjestyksessä niin, että koulutus ei veisi muiden oppiaineiden tunteja, koska eri linjoilla vapaasti valittavat tunnit ovat eri aikaan. Pienemmissä yksiköissä, jotka ovat yhden alan yksiköitä, tutorkoulutus on mahdollista järjestää niin, että se ei vie muiden oppiaineiden tunteja ja tutorit saavat koulutuksesta opintopisteet vapaasti valittaviin opintoihin suoraan. Opinto-ohjaajat kertovat, että jotkut yksiköt ottavat tutorkoulutukseen ulkopuolisia kouluttajia, esimerkiksi ilmaisutaitoa opettamaan, toisissa yksiköissä tutorkoulutus vedetään opinto-ohjaajan voimin. Tutorkoulutus sisältää kaikkien haastattelemiemme opinto-ohjaajien mukaan osuuden, missä kerro-

taan mitä tutorilta odotetaan ja vaaditaan, mitä tutorin tehtäviin kuuluu ja yleisiä käytännön toimintaan liittyvää ohjeistusta. Tämän lisäksi on erilaisia toiminnallisia asioita, kuten ilmaisutaitoa.

Ja mun mielestä se koulutus osaltaan alkaa jo siitä, että se perustuu vapaaehtoisuuteen. Opinto-ohjaaja 1

Opinto-ohjaajien mukaan oppilaat suhtautuvat tutoreihin hyvin, eikä kateutta esiinny, koska tutortoiminta on vapaaehtoista toimintaa ja kaikilla on mahdollisuus alkaa tutoriksi. Osa toisista opiskelijoista ajattelee, että tutorit saavat olla poissa oppitunneilta, mutta opinto-ohjaajat painottavat tutoreille, että samat koulutehtävät heidän täytyy tehdä, vaikka olisivatkin tutortehtävien takia poissa tunneilta. Opinto-ohjaajat painottavat, että tutorit voivat kieltäytyä tutortehtävästä, jos oppitunneilla käsitellään tärkeitä asioita, etteivät he voi olla poissa. Opinto-ohjaajien mukaan nykyään tutortoiminta tunnetaan niin hyvin, että toiset opiskelijat tietävät, ettei se ole helppoa työtä ja se vaatii paljon eikä toisten keskuudessa kateutta ilmene. Opinto-ohjaajien mukaan henkilökunnan suhtautuminen tutoreihin on hyvää. Henkilökunta ovat ymmärtäneet, että tutorit ovat tärkeässä roolissa koulun markkinoinnissa. Nykyään ei opinto-ohjaajien mukaan ole enää tutoroinnin puitteissa lintsaamista ja tämän vuoksi opettajien suhtautuminen on parantunut. Tutorit ovat opinto-ohjaajille korvamaton apu markkinoinnissa ja omien sanojensa mukaan he arvostavat tutoreitaan suuresti.

Opinto-ohjaajien haastatteluissa käy ilmi, että tutortoiminta ei nykypäivänä ole ensimmäisen vuoden opiskelijoiden kanssa toimimista muuta kuin koulun esittelyssä. Tutorien työ painottuu markkinointiin, eivätkä he ole ns. tukioppilaita ensimmäisen vuoden opiskelijoille. Opinto-ohjaajat pohtivat, että nykyään palvelut ovat hyvät kouluissa, kun on opinto-ohjaaja, terveydenhoitaja, koulukuraattori ja ryhmän ohjaajat, että tukioppilaita ei niin paljon enää tarvita. Nykypäivän nuoret tietävät, mistä hakea apua ongelmiinsa. Kuitenkin kaikki opinto-ohjaajat toivovat, että tutorit olisivat enemmän oppilaitoksen omia opiskelijoita varten ja heidän tukenaan, eikä vain vierailijoita varten.

Ongelmia, joita opinto-ohjaajat ovat nuorilla huomanneet, ovat poissaolot koulusta, sitoutumattomuus, arjen sietäminen, elämän hallinta, motivaation puute, mielen-terveysongelmat, huumeet, aikuisen tuen puute sekä taloudelliset ongelmat. Opin-

to-ohjaajat näkevät, että tutorit eivät ole nuorten apuna näissä haasteissa sen enempää, kuin muutkaan nuoret. Opinto-ohjaajat uskovat, että tutoreista on hyötyä näistä ongelmista selviytymisessä, koska he voivat puhua nuorena nuorelle, vanhemman opiskelijan kokemuksella. Lisäksi tutorit ovat aktiivisesti tekemisissä opinto-ohjaajien kanssa ja he voivat helposti ottaa esille asioita, joita havainnoivat koulun arjessa.

Opinto-ohjaajat näkevät, että tutortoiminnassa on paljon kehitettävää. Haastatelluissa tuli ilmi, että opinto-ohjaajat haluaisivat kehittää tutortoimintaa siihen suuntaan, että oppilaitoksen omat oppilaat hyötyisivät tutoreista ja tutorit olisivat enemmän heitä varten. Yksi opinto-ohjaaja kehittäisi tutoreiden toimenkuvaa, niin, että monialaisessa yksikössä olisi yleistutoreita, jotka kierrättävät vierailijoita ja osastoilla omat tutorit, jotka kertoisivat ammattialastaan vierailijoille. Näin ei yhden opiskelijan tarvitsisi muistaa niin paljoa kuin nyt ja opettajilta lähtisi vastuu alan esittelemisestä. Eräs opinto-ohjaaja kehittäisi tutoreiden toimenkuvaa niin, että olisi erikseen vieraiden kierrättäjät ja sitten luokkien omat kummitutorit. Opinto-ohjaajat haluaisivat myös tutoreita järjestämään oppilaitokseen tapahtumia ja näin lisäämään koulun yhteisöllisyyttä. Lisäksi tutorkoulutusta opinto-ohjaajat kehittelisivät niin, että Sedun eri yksiköt tekisivät yhteistyötä ja pitäisivät yhteisiä koulutuspäiviä kaikille tutoreille. Tällä koko Sedun tutorkoulutuksella luotaisiin yhteenkuuluvuuden tunnetta opetusyksiköiden välillä ja tutustuttaisiin muiden alojen opiskelijoihin.

Mutta varmaan vois aatella, että vaikka koko Sedutasoisesti pidettäis, ei vaan Sedubussikoulutusta vaan tutor, niin sitte se jotenki se yhteisöllisyys ja se me-henki paranis. opinto-ohjaaja 3

7.2 Tutortoiminta opiskelijatutoreiden näkökulmasta

Haastattelimme tutoreita Koulutuskeskus Sedun Koulukadun yksiköstä. Tutorit olivat sitä mieltä, että koulutus, jonka he olivat käyneet, oli hyvä tutorkoulutus. Heidän koulutuksensa sisälsi paljon ryhmäytystä, jonka he kokivat hyvänä asiana. Heidän mielestään oli hyvä, että he tekivät paljon ryhmänä asioita ja tutustuivat

toisiinsa hyvin, niin oli helpompi lähteä työskentelemään toistensa kanssa. Tutorit olivat sitä mieltä, että tutorkoulutustunneille oli hauska tulla, vaikka tunnit kestivät myöhään iltapäivään. Tutorit pitivät siitä, että heidän koulutuksensa sisälsi luovia menetelmiä, eikä vain luentoja. Tutoreille ei tullut haastatteluhetkellä mieleen, miten he kehittäisivät tutorkoulutusta.

Tutorit eivät heidän omasta mielestään näy koulun arjessa, muuta kuin vierailijoiden ja aloittavien opiskelijoiden kierrätyksissä. He ovat sitä mieltä, että tutorit tunnistetaan vain siitä, että he johtavat kierrätettävää ryhmää. Tutorit toivovat itse, että heillä olisi näkyvämpi rooli tutorina. Tutorit kokevat roolinsa vastuullisena työnä. He kertovat, että heidän tulee itse osata tehdä pieniä päätöksiä ryhmiä kierrätäessään ja heidän tulee olla oppilaitoksen asioista perillä.

En mä usko, että jotkut kolmoset tietää, että tuo on tutor. opiskelijatutor 3

Tutorit ovat olleet ensimmäisen vuoden opiskelijoiden kanssa tekemisissä, vain kun he ovat kierrättäneet heitä oppilaitoksessa. Ensimmäisen vuoden opiskelijat eivät ole kääntyneet haastattelemiemme tutoreiden puoleen ongelmissaan. Tutorit pohtivat, että ensimmäisen vuoden opiskelijat kääntyvät helpommin opettajien puoleen kuin tutoreiden. Tutorit kertoivat, etteivät he olleet itsekään uskaltaneet mennä tutoreille puhumaan, kun he olivat ensimmäisen vuoden opiskelijoita. He kertoivat, etteivät silloin tiedäneet varmasti ketkä ovat tutoreita ja sen vuoksi he eivät uskaltaneet kysyä.

Sillon ku itte oli ykkönen, ei tutoreilta mitää uskaltanu kysyä. opiskelijatutor 5

Tutorit olisivat halunneet ykkösellä, että heillä olisi ollut omilla luokillaan omat tutorit, että tutoreihin olisi tutustunut ja heiltä olisi voinut kysyä asioista. Heidän mielestään ykkösillä tulisi olla tutor heti koulunalussa mukana ryhmäytystunneilla. Tutorit ajattelevat, että ryhmäytysleikit voivat olla väkinäisiä, kun ryhmässä ihmiset eivät vielä tunne toisiaan. Kuitenkin heidän mielestään harjoitukset, joissa pitää puhua toisille, auttaa ryhmää tutustumaan ja ryhmäytymään. He pohtivat, että ryhmäytystunteja ei tulisi pitää ensimmäisenä päivänä, mutta kuitenkin ensimmäisen viikon aikana.

Tutorit pohtivat omaa merkitystään opiskelijaryhmille. He olivat sitä mieltä, että vierailijat eivät välttämättä tiedä, että he ovat tutoreita, eivätkä mitä tutorit ja tutor-toiminta ovat. Toisaalta he pohtivat, että aloittavat opiskelijat, jotka heidän kouluunsa myöhemmin tulevat, muistavat tutoreiden kierrättäneen heitä ja he haluavat samaistua heihin. He ajattelevat, että on mukavampi, kun nuoret kierrättävät nuoria, kuin opettajat tai muut aikuiset.

Tutoreiden mielestä kehitettävää tutortoiminnassa on näkyvyys koulun arjessa. He haluaisivat kehittää tutortoimintaa niin, että jokaisella luokalla olisi tutor mukana opiskeluissa heti koulun alkaessa ryhmäytystunneilla. Tutorit haluaisivat näkyvämmän roolin ja itsensä enemmän tunnetuksi, mutta ei erityiskohtelua itselleen.

Siinä olis sellanen kehittämisen paikka, niin että olis omalla luokalla sellanen, et kaikki tietäis. opiskelijatutor 1

Ongelmia, joihin tutorit ovat opiskelijatovereillaan huomanneet poissaoloihin, herraamisen vaikeuteen, jaksamiseen ja koulunkäynnin kiinnostamattomuuteen. Heidän näkemyksensä mukaan toisen asteen oppilaitoksesta on helpompi olla luvatta poissa kuin yläkoulusta. Tutoreiden mukaan yläkoulussa poissaolojen valvonta on tiukempaa kuin toisen asteen oppilaitoksessa ja tästä syystä myös on helpompi olla poissa luvatta. He pohtivat, että yläkoulussa oppivelvollisuuden pakottaman on luokka käytävä uudelleen, jos poissaolojen takia jää luokalleen. Toisen asteen oppilaitoksesta voidaan erottaa, eikä kukaan pakota jatkamaan. Heidän mukaansa monella poissaoloista tulee tapa, joka jatkuu ensimmäisen vuoden jälkeen. Tutoreiden näkemyksen mukaan tutorit eivät voi auttaa näissä koulunkäyntiin liittyvissä ongelmissa. Heidän näkemyksensä mukaan, jos opettajat ja vanhemmat eivät voi auttaa, eivät hekään pysty auttamaan. Heidän mukaansa he voivat valistaa seurauksista, mutta ongelmien ratkominen on jokaisen henkilökohtainen asia, johon tutorit eivät voi puuttua.

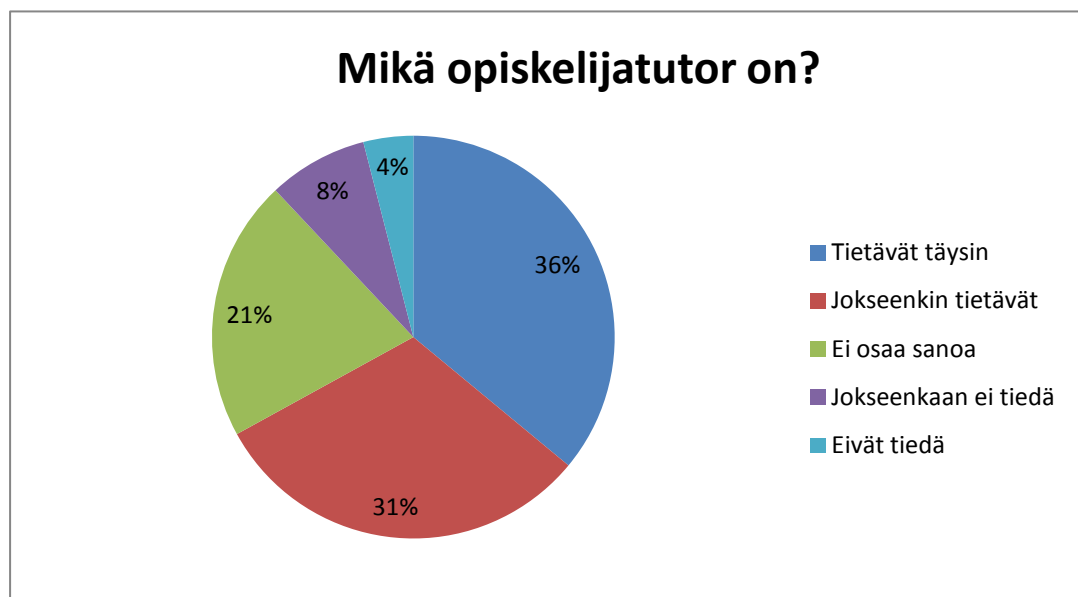
Tutorit kokevat, että tutortoiminta on mukavaa ja erilaista toimintaa, jossa saa olla tekemisissä muiden ihmisten kanssa ja pääsee itse toimimaan. Tutorit kokevat saavansa varmuutta ryhmien ohjaamiseen, eikä ryhmän edessä oleminen jännitä niin kuin tutortoiminnan aluksi. He kokevat, että tutortoiminnasta on hyötyä myöhemminkin elämässä, kun pitää tulla toimeen ihmisten kanssa ja ohjata ryhmää. He kokevat omatoimisuuden lisääntyneen. Tutoreiden koulunkäynti ei heidän mie-

lestään vaarannu tutortoiminnan vuoksi, koska heille on sanottu, että tutorin tehtävistä voi kieltäytyä, jos kokee sen haittaavan koulunkäyntiä.

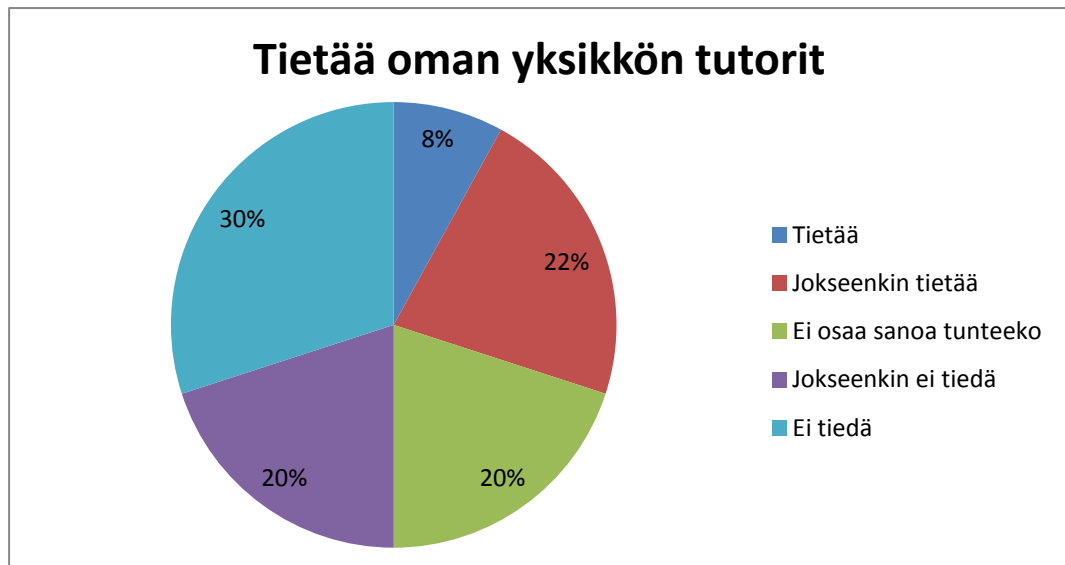
Meille on opoki sanonu, että jos tuntee jäävänsä jälkeen niin ei tarvii tulla ollenkaa, että se koulu menee aina edelle. opiskelijatutor 3

7.3. Tutortoiminta ensimmäisen vuoden opiskelijoiden näkökulmasta

Ensimmäisen vuoden 157 opiskelijasta 36% oli täysin samaa mieltä, että he tietävät mikä on opiskelijatutor, 31% oli sitä mieltä, että he jokseenkin tietävät, 21% ei osannut sanoa, 8% oli jokseenkin eri mieltä ja 4% oli sitä mieltä, että eivät tiedä ollenkaan mikä opiskelijatutor on. 32% eivät osanneet sanoa, onko tutoreilla on näkyvä rooli oppilaitoksessa, 22% oli täysin eri mieltä, 21% jokseenkin samaa mieltä, 20% jokseenkin eri mieltä ja 4% täysin samaa mieltä. 30% eivät tieneet keitä heidän yksikössään tutorit ovat, 22% jokseenkin tiesi, 20% jokseenkin ei tiennyt, 20% ei ollut samaa eikä eri mieltä ja 8% tiesi keitä tutorit ovat.

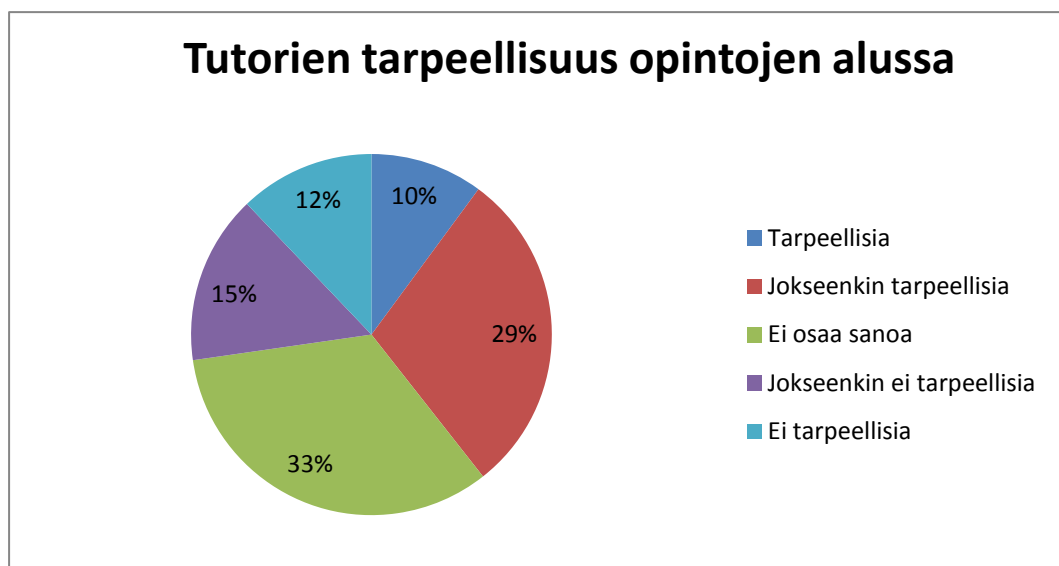

Kaavio 1 Mikä opiskelijatutor on?

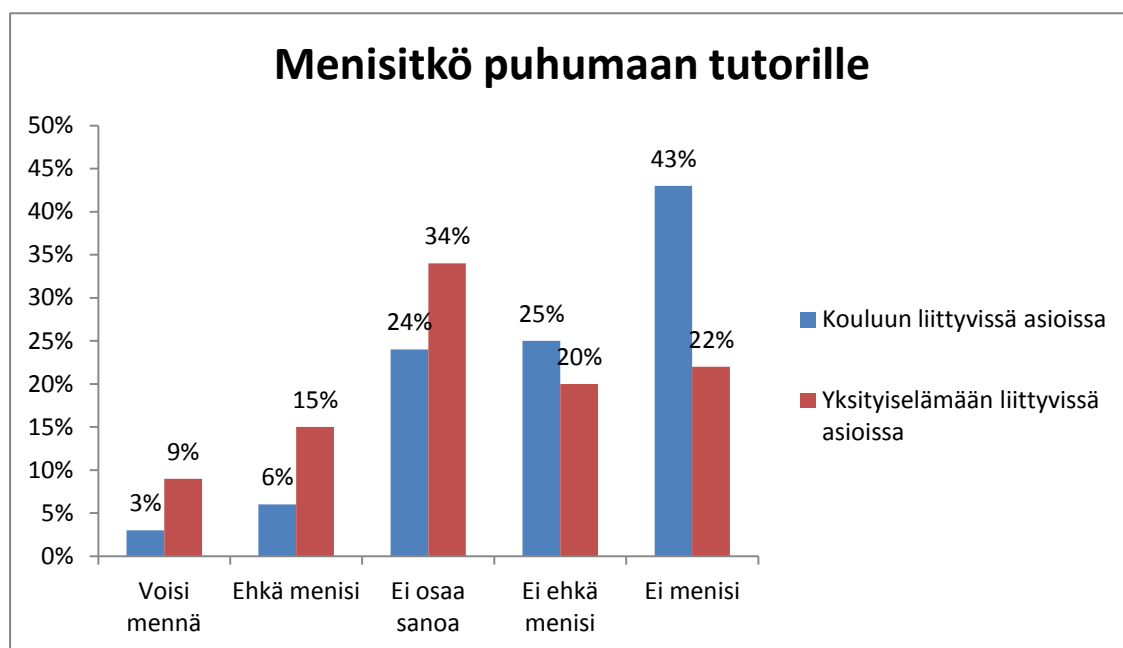
Kaavio 2 Tietää oman yksikön tutorit.

32% oli sitä mieltä, että he eivät ole saaneet tukea tutoreilta opintojen alussa, 25% vastanneista ei osanneet sanoa olivatko saaneet tukea, 20% oli jokseenkin eri mieltä, 18% jokseenkin samaa mieltä ja vain 4% oli sitä mieltä, että he ovat saaneet tukea opintojen alussa tutoreilta. Vastaajista 33% eivät osanneet sanoa onko tutorit ovat tarpeellisia opintojen alussa, 29% oli jokseenkin samaa mieltä, 15% jokseenkin eri mieltä, 12% oli täysin eri mieltä ja 10% täysin samaa mieltä. 28% ei ollut samaa eikä eri mieltä kysyttäessä saivatko opiskelijat riittävästi tietoa tutoreilta opintojen alussa, 27% oli täysin eri mieltä, 21% oli jokseenkin eri mieltä, 17% oli jokseenkin samaa mieltä ja 7% oli täysin samaa mieltä.

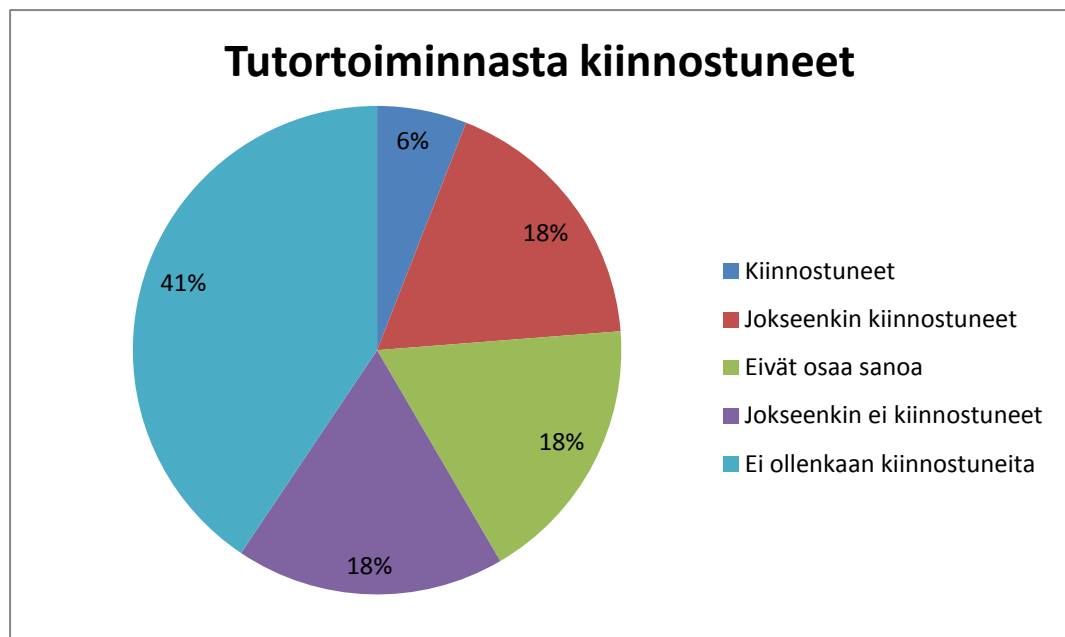
Kaavio 3 Tutorien tarpeellisuus opintojen alussa

Vastanneista 34% ei osannut sanoa, voisivatko he mennä tutorin puheille koulunkäyntiin liittyvissä asioissa, 22% oli sitä mieltä, että ei voisi mennä, 20% ehkä eivät voisi mennä, 15% ehkä voisivat mennä ja 9% voisivat mennä. Yksityiselämään liittyvissä asioissa tutorin puheille ei menisi 43% vastaajaa, 25% eivät ehkä menisi, 24% ei osannut sanoa, 6% ehkä voisi mennä ja vain 3% voisivat mennä. 32% vastaajaa ei ole samaa mieltä, että tutorit olisivat edesauttaneet heidän ryhmänsä ryhmäytymistä, 31% ei osannut sanoa, 23% olivat jokseenkin eri mieltä, 11% olivat jokseenkin samaa mieltä ja täysin samaa mieltä olivat 3%.

Kaavio 4. Menisitkö puhumaan tutorille?

Tutortoiminnasta kiinnostuneita tutoreiden kautta eivät olleet 41%, 18% eivät olleet jokseenkin kiinnostuneita, 18% ei osannut sanoa, 18% olivat jokseenkin kiinnostuneita ja 6% olivat kiinnostuneita. 32% ei haluaisi kehittää tutortoimintaa, 32% ei osannut sanoa, 18% haluaisivat jokseenkin kehittää, 13% eivät jokseenkin haluaisi kehittää ja 4% haluaisivat kehittää tutortoimintaa.

Kaavio 5. Tutortoiminnasta kiinnostuneet.

Ensimmäisen vuoden opiskelijat mainitsivat koulunkäyntiin liittyviksi haasteiksi op-
piaineiden hankaluuden, heräämisen ja kouluun ehtimisen, tunneilla keskittymisen,
oppimisvaikeudet ja motivaation puuttumisen. Lisäksi mainittiin haasteeksi kouluun
kulkeminen, kaverisuhteet, asuntola-asiat, luokkien löytyminen ja uuteen kaupun-
kiin sopeutuminen. Haasteeksi koetaan myös lääkäriaikojen ja koulun yhteensovit-
tamisen, vapaa-ajan ja koulun yhteensovittamisen sekä perheen ja koulun yhteen-
sovittamisen.

*Motivaatio ja kiinnostus omaa alaa kohtaan 0. ensimmäisen vuoden
opiskelija*

Vastauksissa mainitaan, että tutorit ovat kierrättäneet koulussa ja esitelleet paikko-
ja opintojen alussa, mutta suurin osa vastanneista sanoo, etteivät he ole saaneet
mitään apua tutoreilta. Osa vastanneista kertoo, etteivät he ole edes kysyneet tu-
toreilta apua ja etteivät he ole tarvinneet apua.

*No lähinnä opiskeluun liittyvää ohjeistusta esim. esittelyä koulun tilois-
ta. ensimmäisen vuoden opiskelija*

Ensimmäisen vuoden opiskelijat toivovat tutoreilta aktiivisuutta ja että he olisivat
enemmän esillä ja esittäytymistä uusille opiskelijoille. Ensimmäisen vuoden opis-
kelijat toivovat tutoreiden järjestämiä tapahtumia kouluun. Tutoreita toivotaan

myös opiskelujen alussa toimimaan enemmän uusien opiskelijoiden kanssa mm. ryhmäytystunneille. Toivottiin myös enemmän tietoa tutortoiminnasta.

Että tutoreista jotenkin infotaisiin? Mitään muuta tutortoimintaa en tiedä kuin kahdeksan/yhdeksän luokkalaisten pyörittely koulussa. ensimmäisen vuoden opiskelija

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Nuorten syrjäytyminen on ajankohtainen ongelma maassamme. Tutortoiminnalla voisi parantaa kouluviihtyvyyttä, vähentää yksinäisyyttä, koulukiusaamista, poissaoloja ja syrjäytymistä. Tutorit ovat henkilöitä, jotka voisivat luoda yhteisöllisyyttä kouluyhteisöön, olemalla tukena ensimmäisen vuoden opiskelijoille, kun he aloittavat koulunsa.

Teoriatieto tutoroinnista keskittyi paljon uusien oppilaiden vertaistukeen. Lähdekirjallisuus painotti tutortoiminnan olevan ensimmäisen vuoden opiskelijoiden ohjaaja ja tukija, mutta oman tutkimuksemme tulokset osoittivat, että käytännössä tutorit toimivat hyvin vähän uusien opiskelijoiden kanssa. Lähdekirjallisuudessa mainitaan tutoreiden olevan uusien opiskelijoiden ensimmäisiä ystäviä, mutta käytännössä kaikki opiskelijat eivät tunne yksikkönsä tutoreita. Tulosten mukaan tutorit eivät pidä ryhmätystunteja ensimmäisen vuoden opiskelijoille. Tutorit eivät järjestä toimintaa yksiköissään, jolla pystyttäisiin vaikuttamaan kouluviihtyvyyteen ja tämä saattaisi vähentää poissaoloja. Tutorien pitämien ryhmätystuntien myötä uudet opiskelijat ystävystyisivät helpommin. Ystävystyminen ja hyvä luokkahenki vähentäisivät koulukiusaamista, ehkäisisi yksinäisyyttä sekä syrjäytymistä ja nuorten hyvinvointi kasvaisi.

Tuloksista selvisi, että tutoreiden työstä suurin osa on markkinointia ja koulun esitelyä. Tutorit ovat korvaamaton apu opettajille koulun markkinoinnissa ja hyvä väylä tiedon välittämiseen mahdollisille tuleville opiskelijoille mm. yläkoululaisten vierailuviikolla. Tutorit uusien opiskelijoiden vertaistukena koulun aloittamisessa, on ajan myötä vähentynyt. Opinto-ohjaajien haastatteluista käy ilmi, että monet opiskelijat hakevat tutoreiksi, koska he luulevat sen olevan samanlaista toimintaa kuin yläkoulun tukioppilastoiminta. Osa opinto-ohjaajista haluaisi, että tutortoiminnassa panostettaisiin siihen, että tutorit ovat oman koulun oppilaita varten, ei vain vierailijoita varten.

Ensimmäisen vuoden opiskelijoiden vastauksista käy ilmi, että tutortoiminta on heille melko vierasta. He eivät juuri tunne yksikkönsä tutoreita. He eivät menisi

puhumaan tutoreille ongelmistaan, vaikka perinteinen tutortoiminta on juuri ensimmäisen vuoden opiskelijoille tukena olemista. Ensimmäisen vuoden opiskelijat kertovat, että he eivät tiedä, mitä tutortoiminta on ja vastaavat, että he eivät haluaisi kehittää tutortoimintaa. Vaikuttaa siltä, että koska ensimmäisen vuoden opiskelijat eivät tunne tutortoimintaa, he eivät osaa ajatella, mitä se voisi olla. Tutoreiden tunnettavuus on asia, johon oppilaitoksissa tulisi kiinnittää huomiota, tunnettavuudella ja näkyvyydellä saataisiin ehkä ensimmäisen vuoden opiskelijoidenkin tietoon, mitä tutortoiminta on.

Omia havaintojamme oli, että tutorit, joita ryhmäytimme syksyllä 2011, olivat kasvaneet henkisesti tutortoiminnan myötä. Heistä huokui itsevarmuus ja he uskalsivat tuoda mielipiteensä julki ryhmässä, toisin kuin vuotta aikaisemmin. Tutoreiden mielestä toiminnallinen ryhmäytys oli hyväksi tutoreiden ryhmähengelle ja heidän mielestään oli helpompi lähteä työskentelemään tutorina toistensa kanssa ryhmäytymisen jälkeen. Tutorit olivat sitä mieltä, että tutortoiminnasta on hyötyä tulevaisuuden työelämässä. He kertoivat saaneensa varmuutta esiintyä vieraiden ihmisten edessä ja toimia itsenäisesti päätöksiä tehden.

Positiivista oli huomata, että opinto-ohjaajat ja tutorit olivat halukkaita muuttamaan tutorin roolia näkyvämmäksi omien oppilaiden keskuudessa. Tutorit pohtivat ryhmähaastattelussaan, että miten he voisivat olla aloittavien opiskelijoiden tukena ja missä vaiheessa olisi hyvä pitää ryhmäytystunteja uusille opiskelijoille. Tutorit pohtivat omaa halukkuutta olla jonkun luokan tutorina. Heidän mielestään olisi hyvä, että jokaisella luokalla olisi oma tutor, johon tutustuisi paremmin ja jolta uudet opiskelijat uskaltaisivat kysyä apua ja tukea.

Yhtenäisen tutoroppaan myötä yhteistyötä on helpompi lähteä toteuttamaan. Yhtenäiset toimintatavat luomalla yhteistyötä on helppo lähteä rakentamaan. Yhteistyö on saanut alkunsa jo opinnäytetyömme työstimisen aikana, kun opinto-ohjaajat ovat keskustelleet ja ovat luoneet Moodleen yhteisen tutorpohjan. Tutkimuksemme myötä muutosprosessi tutortoiminnassa on lähtenyt käyntiin, ainakin keskustelun asteella. Haastatteluissa kävi ilmi, että opinto-ohjaajat ovat omilla tahoillaan pohtineet tutorkoulutuksen kehittämistä ja yhtenäistämistä. Näitä asioita opinto-ohjaajat toivat esiin myös yhteisessä kokouksessaan. Opinto-ohjaajat keskustelivat mahdollisuudesta järjestää yksiköiden välisiä tutorkoulutuspäiviä. On-

gelmaksi tässä he kuitenkin näkivät opiskelijoiden eriävät lukujärjestykset mm. valinnaisaineiden kohdalta, jolloin kaikille sopivaa aikaa on vaikea löytää.

9 POHDINTA

Opinnäytetyömme prosessina alkoi syksyllä 2011 tutoreiden ryhmäytysprojektimme merkeissä. Projektin myötä saimme idean, jota lähdimme kehittämään. Alkuperäinen idea muuttui kevään 2012 aikana, jolloin tarkentui tarve tutoreille tarkoitusta oppaasta. Teoriaa lähdimme kokoamaan nuoruuteen liittyvistä teemoista, joka muokkautui ja karsiutui ajan kuluessa. Haasteena meillä oli kesän aika, jolloin Sedun yksiköissä ei ollut toimintaa, joten jouduimme jättämään haastattelut syksyille 2012. Haastatteluajat saimme kuitenkin sovittua hyvin ja vain yksi haastatteluun lupautuneista opinto-ohjaaja joutui jättäytymään pois aikatauluongelmien vuoksi. Hyvin tehdyn pohjatyon myötä tuloksien kirjaaminen ei ollut erityisen haastavaa. Jo haastattelutilanteissa mieleen jäi ydinasioita, joita sitten litteroiduista haastatteluista poimimme tutkimustuloksiin.

Opinnäytetyömme tavoitteena oli tuoda esiin tutortoiminnan nykytila ja saada keskustelua tutortoiminnasta ja sen kehittämisestä. Tämä tavoite toteutui osittain jo opinnäytetyön työstämisen aikana, opinto-ohjaajat ottivat yhteisessä kokouksessaan keskusteluun tutortoiminnan, tutorkoulutuksen ja pohtivat miten näitä kehitettäisiin. Opinto-ohjaajat miettivät koko Sedun yhteistä tutorkoulutuspäivää, jolla saataisiin tutorit eri yksiköistä tutustumaan toisiinsa ja toistensa yksiköihin. Yhteinen tutorkoulutuspäivä toisi yhteisöllisyyttä eri yksiköiden välille ja konkretisoisi, että vaikka tutorit opiskelevat eri yksiköissä, he opiskelevat samassa koulutuskeskuksessa.

Tavoitteenamme oli luoda yhtenäinen tutoropas koko Koulutuskeskus Sedulle, koska sille ilmeni tarve. Tarkoituksena oli luoda opas, jota tutorit voivat hyödyntää tutortoiminnassaan. Loimme oppaan, joka sopii kaikkiin Sedun yksiköihin. Opas sisältää tietoa Sedun eri yksiköiden koulutustarjonnasta, ammatillisen koulutuksen rakenteesta, tutoreista ja tutortoiminnasta, ryhmänohjauksesta, ohjeita esiintymistilanteisiin ja vinkkejä mistä löytää tietoa erilaisista harjoituksista/leikeistä. Tutoropasta loimme helppolukuisen ja selkeän, että se palvelee parhaiten käytännössä. Tutoropas sisältää lyhyesti tutorille tärkeitä tietoja, jonka vuoksi tutorin on helppo paneutua siihen.

Tutorit ovat Koulutuskeskus Sedussa pääasiassa käytössä oppilaitoksen markkinoinnissa ja kuljettamassa vierailijoita. Tämä oli mielenkiintoinen tulos, sillä omasta mielestämme tutoreiden ensisijainen tehtävänä tulisi olla ensimmäisen vuoden opiskelijoiden tukijana ja ohjaajana. Tuloksista selvisi, etteivät ensimmäisen vuoden opiskelijat tiedä heidän oman koulun tutoreita. Ensimmäisen vuoden opiskelijoiden on vaikeaa ottaa kontaktia tutoreihin, jos he eivät tiedä, keitä he ovat. Pohdimme sitä, miten tutortoiminta on mennyt nykyiseen tilanteeseen. Markkinointi ja vierailijoiden kuljettaminen on tärkeää, mutta samalla tutoroinnin todellinen tehtävä hämärtyy.

Ihmetystä herätti se, että toisen asteen tutortoimintaa ei ole tutkittu kovin paljon. Opiskelijatutortoiminta tunnetaan paremmin korkeakouluasteen toimintana. Sanaa tutor käytetään myös opettajatutoroinnissa, siitä löytyi muutamia tutkimuksia ja kirjoja, mutta niitä emme pystyneet hyödyntämään omassa työssämme. Tutoreista ja tutortoiminnasta on vähän kirjallisuutta, ainoastaan muutamia tutoroppaita löysimme.

Opinnäytetyömme prosessin aikana olemme pohtineet omaa kehitystämme sosionomi(AMK) osaamisessa. Olemme saaneet itsevarmuutta omaan ammatti-identiteettiin. Opinnäytetyötä tehdessämme olemme saaneet tehdä yhteistyötä ja olla vuorovaikutuksessa eri ammattiryhmien kanssa ja saaneet siitä kokemusta itsellemme. Lisäksi olemme koko prosessin ajan pystyneet katsomaan kriittisesti tutortoimintaa ja sen ympärillä olevan koulumaailman epäkohtia. Mielestämme olemme ottaneet askeleen eteenpäin siinä, että tutortoimintaan saataisiin muutosta aikaan. Mielestämme olemme saaneet enemmän valmiuksia toimia sosionomina opinnäytetyötä tehdessämme.

LÄHTEET

- Aalberg, V & Siimes, M. 2007. Lapsesta aikuiseksi; Nuoren kypsyminen naiseksi tai mieheksi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Nemo.
- Aalto, M. 2000. Ryppäästä ryhmäksi: turvallisen ryhmän rakentaminen. Tampere: My Generation.
- Ahonen, A., Alerby, E., Johansen Ole Martin., Rajala, R., Ryzhkova, Inna., Sohlman, E. & Villanen, H. 2008. Psykososiaalisen hyvinvoinnin edistäminen opetustyössä. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.
- Erford, B. 2011. Group work: Processes and applications. Boston: Pearson.
- Hamarus, P. 2008. Koulukiusaaminen: huomaa, puutu, ehkäise. Helsinki: Kirjapaja.
- Hartikainen, H., Kokkonen, S. & Oinonen, M. 2009. Tutoropas: Mikkelin ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystieteiden opiskelijatutoreille. [Verkkojulkaisu]. Mikkeli: Mikkelin ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö, hoitotyön koulutusohjelma. [Viitattu 26.8.2012]. Opinnäytetyö. Saatavana: http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/5422/opiskelija_hartikainen.pdf?sequence=1.
- Helsingin sanomat. 2012. Ehdotus koulukiusaamisen sakottamiselle. 4.10.2012. [verkkolehtiartikkeli]. Ehdotus koulukiusaamisen sakottamisesta sai tukea eduskunnassa. Saatavana: <http://www.hs.fi/politiikka/Ehdotus+koulukiusaajien+sakottamisesta+sai+tukea+eduskunnassa/a1305603488817>
- Helsingin Sanomat 6.8.2012. [verkkolehtiartikkeli]. Muutto ensimmäiseen omaan kotiin voi ahdistaa. Saatavana: <http://www.hs.fi/elama/Muutto+ensimm%C3%A4iseen+omaan+kotiin+voi+ahdistaa/a1344135154187>

- Helsingin sanomat 19.9.2012a.[lehtiartikkeli]. Joka kymmenes koulupoika ilman ystävää. [Verkkosivu]. [Viitattu 23.9.2012]. Saatavana: <http://www.hs.fi/kotimaa/Joka+kymmenes+koulupoika+on+ilman+yst%C3%A4v%C3%A4%C3%A4/a1305600080592>
- Helsingin sanomat. 19.9.2012b. Presidentti sohausi herkkään kohtaan. [Verkosivu]. [24.9.2012]. Saatavana: <http://www.hs.fi/paakirjoitukset/Presidentti+sohausi+herkk%C3%A4%C3%A4n+kohtaan/a1347940247029>
- Hietala, T., Kaltiainen, T., Metsärinne, U. & Vanhala, E. 2010. Nuori ja mieli: koulu mielenterveyden tukena. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Himberg, L., Laakso, J., Peltola, R., Näätänen, R. & Vidjeskog, J. 2000. Kehittyvä ihminen: psykologia 2. Porvoo: WSOY.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Honkanen, E & Suomala, A. 2009. Oppilashuollon käsikirja. Helsinki:Tammi.
- Härkönen, P. 2002. Opiskelijatutoroinnin käsikirja: Ammattikorkeakouluille. Helsinki: Samok.
- Jauhiainen, R. & Eskola, M. 1994. Ryhmäilmiö. Juva: WSOY.
- Kallio, H. 2006. Tehoa ja taitoa työelämän esiintymistilanteisiin. Hämeenlinna: Inforviestintä Oy.
- Karjalainen, S. & Kukkonen, P. 2005. Psykologista käyttötietoa. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Kaukkila, V. & Lehtonen, E. 2007. Ryhmästä enemmän: käsikirja ryhmänohjaajan taitoja tarvitsevalle. Helsinki: SMS-Tuotanto Oy.
- Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä. 2011. Tutor-opas. [Verkojulkaisu]. [Viitattu 26.8.2012]. Saatavana: <http://www.kenuti.fi/data/liitteet/154643=tutor-opas.pdf>.
- Kinnunen, S. 1999. Murrosikäinen perheessä: tasapainoilua tilan ja rajojen välissä. Helsinki: Karas-sana.

- KiVa Koulu. Ei päiväystä. KiVa Koulu –hanke. [Verkkosivusto]. [Viitattu 2.11.2012].
Saatavana: <http://www.kivakoulu.fi/hanke>.
- Kivelä, V. & Lempinen, J. 2010. Arki hallintaan: nuorten ryhmätoiminnan ohjaaminen. Turku: Perhetalo Heideken.
- Kopakkala, A. 2011. Porukka, jengi, tiimi: ryhmädynamiikka ja siihen vaikuttaminen. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Koulutuskeskus Sedu. 2011. Tietoa Koulutuskeskus Sedusta. [Verkkosivu]. [Viitattu 13.7.2012]. Saatavana:
http://www.sedu.fi/Koulutuskeskus_Sedu/Tietoa_Koulutuskeskus_Sedusta.iw3
- Koulutuskeskus Sedu. 2012. Koulutustarjonta. [Verkkosivu]. [Viitattu 13.7.2012].
Saatavana:
http://www.sedu.fi/Koulutuskeskus_Sedu/Hae_opiskelemaan/Koulutustarjonta.iw3.
- Laine, K. 2005. Minä, me ja muut: sosiaalisissa verkostoissa. Keuruu: Otava.
- Lämsä, A-L. 2009. Mun on paha olla: Näkökulmia lasten ja nuorten psyykkiseen hyvinvointiin. Juva: PS-kustannus
- Marckwort, R & Marcwort, A. 2011. Ole hyvä asiakaspalvelija vaativissa tilanteissa. Helsinki: Yrityskirjat Oy.
- Nevalainen, V. 2009. Yksinäisyys. Porvoo: Edita Publishing Oy.
- Nieminen, M. 2009. Esiinny eduksesi. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Niemistö, R. 2002. Ryhmän luovuus ja kehitysehdot. Helsinki: Palmenia-Kustannus.
- Ojanen, M. 2009. Hyvinvoinnin käsikirja. Helsinki: Kirjapaja.
- Osako. 2012. Tuutorin käsikirja. [Verkkojulkaisu]. Oulu: Oulun seudun ammattikorkeakoulun opiskelijakunta. [Viitattu 26.8.2012]. Saatavana:
<http://www.osakoweb.fi/materiaalipankki/Tuutorointi/Tuutorin%20kasikirja%202012.pdf>.

Ruohotie, P. 2000. Oppiminen ja ammatillinen kasvu. Juva: WSOY.

Sakki Ry. Suomen ammattiin opiskelevien liitto. 2012. Amisten asiaa: Ammattiin opiskelevien tavoitteita 2012-2014.[verkkojulkaisu]. [viitattu 22.10.2012]. Saatavana: <http://sakkinet-fi-bin.directo.fi/@Bin/890e821e553716f64bf76b0506d4340b/1350916039/application/pdf/66210/amisten%20asiaa.pdf>

Salovaara, R. & Honkonen, T. 2011. Jyväskylä: Ps-kustannus.

Salmivalli, C. 1998. Koulukiusaaminen ryhmäilmiönä. Helsinki: Gaudeamus.

Shariff, S. 2008. Cyber-bullying: Issues and solutions for the school, the classroom and the home. Lontoo; New York: Routledge.

Sirkka, M. 2007. Ryhmäytysmateriaali: ryhmäytys keskeyttämisen ehkäisyn menetelmänä ja koulussa jaksamisen tukena. [Verkkojulkaisu]. Vantaa. [28.11.2011]. Saatavana: http://www.edu.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/oph/embeds/117420_ryhmaytysmateriaali.pdf

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2012. Työllisyys- ja yrittäjyysosasto Raportti 15.3.2012. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 22.10.2012]. Saatavana: http://www.tem.fi/files/32290/TEMrap_8_2012.pdf

University of Kentucky. 2009. Group dynamics. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 22.11.2012]. Saatavana: <http://getinvolved.uky.edu/leadership/pdf/Group%20Dynamics.pdf>

Verso. Ei päiväystä. Vertaissovittelu. [Verkkosivusto]. [Viitattu 2.11.2012]. Saatavana: <http://www.ssf-ffm.com/vertaissovittelu/>.

Vuorela, M-R. 2012. Töihin takuulla ja yhteistyöllä. Ilkka 2.10.2012, 4.

Vuoto, J. 2012. Nuoria ei etsitä pöpeliköstä. Ilkka 26.9.12, 6.

LIITTEET

Liite 1 Opinto-ohjaajien haastattelukysymykset

Liite 2 Ryhmähaastattelu tutoreille

Liite 3 Webropol-verkkohaastattelu

Liite 4 Tutoropas

LIITE 1 Opinto-ohjaajien haastattelukysymykset

- Miten tutorit näkyvät koulussanne?
- Millaisen koulutuksen tutorinne saavat?
- Miten tutortoiminta koetaan koulussanne?
- Mitä hyötyä tutortoiminnasta on ensimmäisen vuoden opiskelijoille?
- Kehitettävää tutortoiminnassa
- Mitä haasteita nuorilla on koulunkäyntiin liittyen?
- Miten tutorit auttavat nuoria koulunkäyntiin liittyvissä haasteissa?

LIITE 2 Ryhmähaastattelu tutoreille

- Millainen on hyvä tutorkoulutus?
- Millaisena koit oman tutorkoulutuksesi?
- Miten kehittäisit tutorkoulutusta?
- Miten koette tutorin roolin?
- Oletteko olleet ykkösten kanssa tekemisissä?
- Miten te tutoreina näytte täällä koulun arjessa?
- Tulevatko ensimmäisen vuoden opiskelijat vetämään teitä hihasta?
- Olisitteko te halunnut, että tutorit olisi ollut sellaisia, keltä kysyä
- Mitä kehitettävää tutortoiminnassa on?
- Haluaisitteko te näkyvämmän roolin?
- Mikä tutortoiminnan merkitys on opiskelijaryhmille?
- Minkälaisia koulunkäynnin haasteita olette kohdanneet tutorina toimiessanne?
- Voisiko tutorit olla tukena koulunkäynnissä?
- Mitä te koette itse saavanne tutortoiminnasta?
- Olisitteko te valmiita pitämään ensimmäisen vuoden opiskelijoille ryhmäytystä?

LIITE 3 Webropol-verkkokysely

1. Arvioi asteikolla 5-1 (5=täysin samaa mieltä, 1=täysin erimieltä) miten samaa mieltä olet seuraavista väittämistä

- Tiedän mikä opiskelijatutor on
- Sain tutoreilta tukea opintojeni alussa
- Tutoreilla on näkyvä rooli kouluyhteisössä
- Tutorit ovat tarpeellisia opintojen alussa
- Olen saanut riittävästi opintoihini liittyvää tietoa tutoreilta
- Tiedän ketä tutorit ovat koulussamme

2. Arvioi asteikolla 5-1 (5=täysin samaa mieltä, 1=täysin erimieltä) miten samaa mieltä olet seuraavista väittämistä

- Voin mennä kouluun liittyvissä asioissa tutorin puheille
- Voin mennä yksityiselämään liittyvissä asioissa tutorin puheille
- Koen, että tutorit ovat edesauttaneet ryhmämme ryhmäytymistä ja ryhmähenkeä
- Tutoreiden kautta olen itsekin kiinnostunut tutortoiminnasta
- Haluaisin kehittää kouluni tutortoimintaa

3. Mitä haasteita olet kokenut koulunkäyntiin liittyen?

4. Minkälaista apua olet saanut tutoreilta koulunkäyntiin liittyvissä haasteissa?

5. Toiveita tutortoiminnalle.

LIITE 4 Tutoropas

TUTOROPAS

Tämä Tutoropas on tehty Seinäjoen Ammattikorkeakoulun Sosionomiopiskelijoiden
opinnäytetyönä.

Oppaan käyttö- ja muokkausoikeudet on luovutettu Koulutuskeskus Sedulle.

Seinäjoella 20.11.2012

Marika Kananoja & Tytti Nevala

SISÄLTÖ

MIKÄ ON TUTOR?	4
Tutortoiminnan tavoitteet	4
Tutorin tehtävät	4
Tutorkoulutus	7
KOULUTUSKESKUS SEDU	8
RYHMÄNOHJAUS	12
ESIINTYMINEN	14
TUNTILISTA	16
LINKKIVINKKEJÄ	18

MIKÄ ON TUTOR?

Peruskoulussa on totuttu tukioppilaihin, joiden tehtävä on puolustaa ja tukea nuorempia oppilaita. Opiskelijatutorin rooli on hieman erilainen. Opiskelijatutorit ovat uusien opiskelijoiden ystäviä ja ohjaajia, jotka opastavat ja tukevat opintojen alussa. Tutor on uusien opiskelijoiden vertaistuki, joka opastaa, mutta ei tee asioita ryhmän puolesta. Hän on vanhempi opiskelija, jolta saa hyödyllistä tietoa opintoihin liittyen.

Tutorit pyrkivät helpottamaan uusien opiskelijoiden siirtymistä uuteen oppilaitokseen, heidän tehtävänä on parantaa ja vahvistaa oppilaitoksen yhteishenkeä. Tutorin rooli on opiskeluiden alussa tärkeä, mutta ajan kuluessa ryhmä oppii oppilaitoksen tavoille ja tuen tarve vähenee.

Tutortoiminnan tavoitteet

Tutortoiminnan tavoitteina on aloittavien opiskelijoiden tukeminen opiskeluyhteisöön sisälle pääsemiseksi. Tutortoiminnalla parannetaan opiskelijoiden ja henkilökunnan välistä vuorovaikutusta. Tutoreiden tekemän markkinoinnin myötä oppilaitokseen pyritään saamaan motivoituneita opiskelijoita.

Tutorin tehtävät

Tutoreilla on erilaisia tärkeitä tehtäviä, joita kutsutaan tutortoiminnaksi. Tutortoiminnasta tutor kerää tunteja ja kun tunteja on tietty määrä kasassa, hän saa tutortoiminnasta opintoviikon.

Uuden opiskelijan tukija

Tutorin tehtävänä on tukea ja ohjata uusia opiskelijoita opintojen alussa. Tutor on monesti ensimmäinen ystävä uudessa koulussa, hän on vanhempi opiskelija, jolloin häneltä saa hyödyllisiä neuvoja opintoihin liittyen. Tutorien järjestämien tuntien puitteissa uusi luokka tutustuu toisiinsa ja oppimisympäristöön sopeutuu helpommin.

Opiskelijat, jotka ovat muuttaneet uudelle paikkakunnalle, saavat tutoreilta ohjausta liikkumisesta ja vapaa-ajan toiminnasta. Vieraalle paikkakunnalle muuttavat voivat saada myös ystäviä opiskelupaikkakunnalta tutortoiminnan myötä.

Markkinointi

Tutorit ovat opettajien apuna koulutuksen ja oppilaitoksen markkinoinnissa erilaisissa tilaisuuksissa, esimerkiksi koulutusmessuilla, peruskoululaisten tutustumiskierroksilla ja vanhempainiltoissa. Koska tutorit puhuvat nuorille nuorten kielellä, tutorit ovat helposti lähestyttäviä ja heidän kokemuksensa ovat tärkeää tietoa ja mielenkiintoista kuunneltavaa oppilaitokseen hakeutuvalle. Myös jatkokoulutukseen hakevan nuoren vanhemmat kuuntelevat mielellään tutorien esittelyä oppilaitoksesta.

Markkinoinnissa tärkeää on, että tutor antaa positiivisen kuvan oppilaitoksestaan ja koulutuksestaan omalla persoonallaan. Tutor markkinoi oppilaitostaan siellä, missä hän kulkee.

Tutoreita on mukana erilaisilla messuilla, Seinäjoella mm. Opinlakeusmessuilla, esittelemässä omaa opintolinjaansa sekä oppilaitostaan. Koulutuskeskus Sedulla on myös Sedubussi, joka kiertää maakunnassa yläkouluilla esittelemässä mitä Sedun eri yksiköissä voi opiskella.

Toiminnan järjestäminen

Tutorit järjestävät opintojen alussa uusille opiskelijoille toimintaa, jolla autetaan ryhmän tutustumista ja ryhmän kiinteytymistä.

Opiskelijahuollossa mm. terveyden edistämiseen liittyvien toimia miettiessä, olisi hyvä muistaa tutorien rooli. Tutorien avulla oppilaitoksen yhteishenkeä ja koulu-viihtyvyyttä voidaan parantaa sekä vähentää yksinäisyyttä ja koulukiusaamista.

Oppilaitoksen kehittäminen

Tutorit ovat tiiviissä yhteistyössä oppilaitoksen henkilökunnan mm. opinto-ohjaajan kanssa, joten heidän on helppo tuoda esiin oppilaitoksen kehittämisideoita.

Tutorkoulutus

Kaikki tutorit ovat käyneet tutorkoulutuksen ennen tutortoimintaan ryhtymistä. Tutorkoulutuksessa tutorit saavat tärkeää ja hyödyllistä tietoa ja taitoa tutorin tehtäviin liittyen sekä valmiuksia esiintymistilanteisiin.

Yleisen tutorkoulutuksen, jonka suorittavat kaikki tutorit, lisäksi Koulutuskeskus Sedulla on Sedubussikoulutus sekä messukoulutusta. Sedubussikoulutukseen ja messukoulutukseen osallistuvat samaan koulutustilaisuuteen muutamia tutoreita eri yksiköistä. Sedubussikoulutuksen ja messukoulutuksen käyneet tutorit saavat valmiudet toimia tutoreina eri yläkouluja kiertävässä Sedubussissa sekä erilaisilla messuilla.

Tutorkoulutuksen ohjaajana voi toimia tutortoiminnassa mukana oleva koulun henkilökuntaan kuuluva tai oppilaitoksen ulkopuolinen henkilö. Sedussa tutortoiminnasta vastaavat yleensä opinto-ohjaajat.

Tutorkoulutus on yksi osa tutortoimintaa ja se lasketaan mukaan tutoreiden tekemän työn tuntimäärään. Tutortoiminnasta saa opintoviikkoja.

KOULUTUSKESKUS SEDU

Koulutuskeskus Sedu toimii Seinäjoella, Ilmajoella, Kurikassa, Juvassa, Kauhajoella, Lappajärvellä, Lapualla ja Ähtärissä. Koulutuskeskus Sedu on yksi oppilaitos, jolla on 14 opetuspistettä, yli 4300 opiskelijaa ja 500 henkilökuntaan kuuluvaa. Koulutuskeskus Sedulla on mahdollisuus suorittaa 25 perustutkintoa ja 43 koulutusohjelmaa. Lisäksi on mahdollisuus opiskella kotitalousopetuksessa, ammattistartissa ja valmentavassa ja kuntouttavassa opetuksessa. Lisäksi Sedulla on erityisiä koulutustehtäviä maahanmuuttajille järjestettävässä koulutuksessa, vieraskielinen sosiaali- ja terveysalan sekä sähköalan koulutusohjelma ja urheilijoiden ammatillinen peruskoulutus. Sedussa voi suorittaa myös kaksoistutkinnon eli samanaikaisesti ammatti- ja ylioppilastutkinnon.

Ammatillisen perustutkinnon rakenne

Ammatillisten perustutkintojen laajuus on 120 opintoviikkoa ja se kestää kolme vuotta.

Tutkinto koostuu seuraavasti

- Amatillisen tutkinnon osat 90ov.
- Ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat (ATTO) 20ov.
 - Pakolliset opinnot 16ov, valinnaiset 4ov
- Vapaasti valittavat tutkinnon osat 10ov.

Ilmajoki

Maatalousalan perustutkinto

Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinto, artesaani

Jurva

Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinto, artesaani

Puuala, huonekaluvalmistus ja koristeveisto

Kuvallisen ilmaisun perustutkinto, kuva-artesaani - Graafinen suunnittelu

Kauhajoki

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, lähihoitaja

Hotelli-, ravintola- ja catering-alan perustutkinto, kokki

Kurikka

Autoalan perustutkinto, ajoneuvoasentaja

Puualan perustutkinto, puuseppä

Talotekniikan perustutkinto, putkiasentaja

Kone- ja metallialan perustutkinto, koneistaja

Tieto- ja tietoliikennetekniikan perustutkinto, elektroniikka-asentaja

Turvallisuusalan perustutkinto, turvallisuusvalvoja

Sähkö- ja automaatiotekniikan perustutkinto, sähköasentaja

Rakennusalan perustutkin, talonrakentaja

Verhoilu- ja sisustusalan perustutkinto, verhoilija, sisustaja

Lappajärvi

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, lähihoitaja

Lapua

Hotelli-, ravintola- ja catering-alan perustutkinto, kokki
 Liiketalouden perustutkinto, merkonomi
 Matkailualan perustutkinto, matkailupalvelujen tuottaja
 Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, lähihoitaja
 Autoalan perustutkinto, ajoneuvoasentaja
 Kone- ja metallialan perustutkinto, levyseppähitsaaja, koneistaja
 Talotekniikan perustutkinto, putkiasentaja
 Rakennusalan perustutkin, talonrakentaja
 Tieto- ja tietotekniikan perustutkinto, ict-asentaja
 Sähkö- ja automaatiotekniikan perustutkinto, sähköasentaja

Seinäjoki, Koskenalantie

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, lähihoitaja

Seinäjoki, Kirkkokatu

Tekniikan ja liikenteen ala
 Rakennusalan perustutkinto, talonrakentaja
 Talotekniikan perustutkinto, putkiasentaja
 Sähkö- ja automaatiotekniikan perustutkinto, automaatioasentaja, sähköasentaja
 Tieto- ja tietoliikennetekniikan perustutkinto, ICT-asentaja
 Laboratorioalan perustutkinto, laborantti
 Pintakäsittelyalan perustutkinto, maalari
 Puualan perustutkinto, puuseppä
 Hiusalalan perustutkinto, parturi-kampaaja

Seinäjoki, Koulukatu

Liiketalouden perustutkinto, merkonomi

Tieto- ja viestintätekniikan perustutkinto, datanomi

Seinäjoki, Törnäväntie

Kone- ja metallialan perustutkinto, koneistaja, levyseppähitsaaja

Elintarvikealan perustutkinto, elintarvikkeiden valmistaja, leipuri-kondiittori, liha-
tuotteiden valmistaja

Tekstiili- ja vaatetusalan perustutkinto, vaatetusompelija

Autoalan perustutkinto, autokorinkorjaaja, henkilöautoasentaja, hyötyajoneu-
voasentaja, automyyjä, varaosamyyjä

Logistiikan perustutkinto, autonkuljettaja

Seinäjoki, Upankatu

Kotityö- ja puhdistuspalvelujen perustutkinto, kodinhuoltaja

Kotitalousopetus (Talousskoulu) 20 ov

Ähtäri

Autoalan perustutkinto, ajoneuvoasentaja

Hotelli, ravintola- ja catering-alan perustutkinto, kokki

Kone- ja metallialan perustutkinto, levyseppähitsaaja, koneistaja

Kotityö- ja puhdistuspalvelujen perustutkinto, kodinhuoltaja

Puualan perustutkinto, puuseppä

Rakennusalan perustutkinto, talonrakentaja

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, lähihoitaja

Sähkö- ja automaatiotekniikan perustutkinto, sähköasentaja

RYHMÄNOHJAUS

Ohjaaja on ryhmän johtaja, joka pitää huolen siitä, että ryhmä etenee tavoitettaan kohti. Liika ohjaaminen ja johtaminen saattaa aiheuttaa ryhmäläisissä vastarinnan, jolloin ryhmän kehitys pysähtyy. Vastarintaa näkyy ryhmän kehittyessä, eikä sitä saa jättää huomiotta, ettei ryhmän kehitys pysähdy. Ohjaajan tulee ottaa rooli, joka on jämäkkä, mutta ystävällinen. Ohjaajan tulee huomioida erilaisia asioita toiminnassaan ryhmän eri kehityksen vaiheissa. Ryhmän ohjaajan tulee osata ohjata ryhmää joustavasti ja taitavasti.

Ohjaaja valitsee roolinsa ja toimintatapansa ryhmän tarpeiden mukaan. Ohjaajan tulee olla valmis muuttamaan ohjaustapaa ryhmän muuttuessa, monet ohjaajat käyttävät eri ohjaustapoja ristikkäin. Ryhmä tarvitsee johtajan, joka vastaa ryhmälle tärkeistä tehtävistä. Hänen tulee näyttää suuntaa, tehdä päätöksiä ja luoda visioita. Ilman johtajaa ryhmällä ei ole suunnannäyttäjää ja ryhmä voi hajota. Ryhmäläiset tarvitsevat palautetta toimiakseen oikein.

Nuorten ryhmän ohjaamisessa tärkeää on muistaa, että keskiössä ovat nuoret, heidän muodostama ryhmä sekä ryhmässä syntyvät prosessit. Ohjaajan tehtävänä on toimia nuoria varten ja ryhmän tulee vastata nuorten tarpeisiinsa. Ohjaajan on hyvä muistaa tämä, sillä ryhmän ohjaamisella ei ole tarkoitus vastata ohjaajan tarpeisiin. Ryhmän ohjaaja vastaa ryhmästä ja siitä, että ryhmäläisten tarpeisiin vastataan.

Ohjaajan rooli on merkittävä, sillä hänen sitoutuminen ryhmään tulee olla kokonaisvaltaista siihen asti, kun ryhmä on toiminnassa. Sitoutuminen ryhmätoimintaan tarkoittaa sitä, että ohjaaja antaa omat taitonsa ja ryhmän käyttöön kaikissa tilanteissa, jotka kuuluvat ryhmän prosessiin. Tärkeää on, etteivät ohjaajat vaihdu jatkuvasti vaan pysyvät samoina ryhmän ajan. Pysyvyys luo turvallisuutta ja luotettavuutta ohjaajien ja ryhmän välille, joka parantaa merkittävästi ryhmän työskentelyä kohti tavoitteita.

Ryhmäytytys

Ryhmäyttämisen on toiminnallinen prosessi, jonka tarkoituksena on kasvattaa ryhmän turvallisuutta vaiheittain. Ohjaaja luo turvallisuutta ryhmään omalla olemuksellaan sekä toiminnallaan. Ryhmän sisäiset erilaiset sopimukset (esimerkiksi paikallaolosta) helpottavat työskentelyä. Tuokiot eivät saa loppua negatiiviseen tunteeseen, vaan aina tulee lopettaa positiivisen tunteen luovaan harjoitteeseen. Tuokion aikana esiin tulevat negatiiviset tunteet kannattaa purkaa heti, koska käsittelemättä jättäminen vaikuttaa negatiivisesti ryhmähenkeen. Myönteinen palaute on keskeisimpiä kunnioittamisen alueita. Tehtävien purku lisää turvallisuutta, purkamisen yhteydessä saadaan omille tunteille tilaa.

Ryhmäytytys on tärkeä menetelmä opiskelijan sitomiseksi kouluun ja luokkayhteisöön. Ryhmäytytys antaa nuorelle mahdollisuuden määritellä paikkansa ryhmässä ja mahdollisesti päästä eroon aiemmissa opinnoissa tarttuneesta roolista. Ryhmäytyneessä luokassa jokaisella on paikkansa ja kaikki uskaltavat tuoda äänensä esiin luokassa. Ryhmäytyksellä on myös merkitystä koulukiusaamisen vähentämisessä. Jos ryhmällä on hyvä yhteishenki ja jokaisella on turvallinen ja hyvä olla sen jäsenenä, ei kiusaamistakaan esiinny. Tämän aikaansaamiseksi on tehtävä erilaisia harjoitteita, joissa tulee esiin monenlaiset kyvyt. Jokainen pääsee huomaamaan, että on jokin asia jossa on hyvä ja jokin jossa ei pärjää.

ESIINTYMINEN

Ennen esiintymistä tutorin on hyvä miettiä, kuinka ottaa tilan haltuunsa. Tärkeää on huomioida, millaisen tunnelman tilan järjestelyt antavat ihmisille sekä miten tervehtii ihmisiä ja käynnistää tilaisuuden. Tervehtimällä luodaan kontaktia ihmisiin ja annetaan itsestä tietynlainen kuva.

Esitystä valmistellessa ja suunnitellessa tulisi huomioida esityksen tavoite, yleisö, kesto ja esityspaikka. Toisilla ihmisillä on luonnostaan paremmat valmiudet esiintyä yleisölle. Tämä voi johtua luonteesta tai sitten ihminen on saanut esiintymistaidot harjoittelemalla. Harjoittelemalla voi parantaa omia esiintymiskykyjään hurjasti ja tulla hyväksi esiintyjäksi. Suunnittelulla ja esitykseen valmistautumisella on suuri vaikutus esiintymisen lopputulokseen.

Sanaton viestintä

Vuorovaikutustilanteissa on suuri merkitys sanattomalla viestinnällä. Tällä tarkoitetaan katsekontaktia, ääntä ja puhetapaa, ilmeitä, eleitä, asentoa, ryhtiä, liikkumista ja tilankäyttöä. Lisäksi sanattomaan viestintään kuuluu pukeutuminen ja ulkonäköön liittyvät seikat. Ihmisen ei tarvitse kuin seisoa paikallaan ja olla aivan hiljaa, niin muut ihmiset tekevät hänestä johtopäätöksiä sanattoman viestinnän perusteella. Ihminen antaa itsestään ensivaikutelman ja sen muuttaminen voi olla vaikeaa myöhemmin. Sanattomalla viestinnällä on valtavan suuri merkitys, sillä monet ihmiset muistavat paremmin näkemänsä kuin kuulemansa asiat.

Hankalat tilanteet

Tutorit voivat joutua tehtävissään erilaisiin hankaliin tilanteisiin. Tutorin täytyy osata ottaa tilanteet haltuun mahdollisimman luontevasti. Joskus tutor voi joutua kurin pitäjäksi tai selvittämään tilannetta, joka ei ole itselle mielekäs.

Ristiriitatilanteisiin pitää asennoitua oikein ja olla avoimin mielin. Asioihin tulee suhtautua ennakkoluulottomasti ja haasteet tulisi osata ottaa vastaan oikealla tavalla. Hankalia tilanteita ei tulisi säikähtää vaan tilanne tulisi ottaa rauhallisesti haltuun ilman turhia pelkotiloja. Ristiriitatilanteissa ei auta poistua paikalta ja yrittää välttää hankalaa tilannetta, vaan omien tunteiden hallinta auttaa paremmin tässä tilanteessa. Hankalien tilanteiden käsitteleminen rakentavasti ja kriittisesti toimii positiivisena vaikuttimena ryhmäläisiin.

Muistilista esiintymistilanteisiin

Tutorit ovat mukana monenlaisissa tapahtumissa, messuilla, oppilaitosesittelyssä ym. Tässä muistilistaa kun valmistaudut erilaisiin tilanteisiin tutorina:

- Harjoittele perustietoja oppimisyksiköstäsi.
- Ole valmis kertomaan myös muista, kuin omasta oppimisyksiköstä.
- Muista ottaa mukaan tarvittava materiaali.
- Huolehdi henkilökohtaisesta hygieniasta. Siisti pukeutuminen, hiukset siististi ja hymyä huulessa.
- Selkeä ja kuuluva puhe.

LEIKKIVINKKEJÄ

Mannerheimin Lastensuojeluliitto: <http://www.mll.fi/nuortennetti/tukarit/leikkiasema/>

Edu.fi: http://www.edu.fi/perusopetus/liikunta/opetusmateriaalit_eri_lajeista/koulupaini/harjoitteita

Perinneleikit ry: <http://www.perinneleikit.fi/etusivu.html>

Suomen vanhempainliitto: http://www.vanhempainliitto.fi/filebank/354-Liikkumismuistoja_leikit.pdf

4H: <http://www.4h.fi/@Bin/4682886/leikki2011.pdf>

Koululiikuntaliitto: http://www.kll.fi/cache/24bbeacc0a7311dfb9236f1eaae0e616e616/pallopeleja_ja_pelisovelluksia.pdf

Kirjastosta löytyy paljon leikkikirjoja, joista saa ideoita ryhmänohjaustuokioihin.

Esimerkiksi

Aalto, S. 2005. Suuri seuraleikkikirja: Ohjelmavihjeitä arkeen ja juhlaan. Hämeenlinna: Karisto Oy.

Aulio, O. 1985. Suuri leikkikirja. Jyväskylä: Gummerus

Kataja, J., Jaakkola, T., & Liukkonen, J. 2011. Ryhmä liikkeelle!: Toiminnallisia harjoituksia ryhmän kehittämiseksi. Jyväskylä: Ps-kustannus

Leskinen, E. 2009. Ryhmä toimimaan!: Vinkkejä tutustumiseen, oppimiseen ja yhteistyöhön. Jyväskylä: Ps-kustannus.

